

School of Theology at Claremont

1001 1326814

Söfen Guds rife!

Sex ungdomstal

af

D. Nyvall

BR
85
N9
1898

The Library
SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT

WEST FOOTHILL AT COLLEGE AVENUE
CLAREMONT, CALIFORNIA

Leland H. Carlson

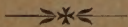
9907
9918

SÖKEN GUDS RIKE!

SEX UNGDOMSTAL

AF

D. NYVALL.

STOCKHOLM 1898.
SANNINGSVITTNETS FÖRLAG.

Theology Library
SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT
California

STOCKHOLM
SVENSKA TRYCKERIBOLAGET EKMAN & Co
1898.

INNEHÅLL.

	Sid.
I. Söken Guds rike -----	17
II. Godt är saltet -----	29
III. Växen! -----	41
IV. Törstig igen -----	57
V. En äresak! -----	75
VI. Hemmet -----	94

Författarens förord.

Följande tal utgöra på visst sätt en fortsättning af »Minnesblad», som för några år sedan utgåfvos i Amerika och Sverige och af hvilka möjligen något hittat äfven till min benägne läsare. De utgöra liksom de just nämnda några variationer af det stora temat: **Kristus och församlingen**, eller med andra ord: **lif och fullkomlighet!** Hela detta stora program är i Guds råd tecknad med de stora bokstäfverna, den stora framtidsverkligheten: **Guds rike**. Att »söka Guds rike» är därför summan af vårt lifs beting, är att förverkliga våra lifsintressen. Att försumma det är att förfela vårt lif helt och hållet. Intet annat är verkligt än Guds rike. Allt annat är sken. Och Guds rike är »invärtes i eder». Det är lif och karaktär. Vägen dit är »födelse ofvan-efter» och uppfostran. Vägvisaren är »Kristus i eder, härlighetens hopp». Målet är fullkomlighet.

Författaren till dessa tal är en skolmästare. Det torde behöfva nämnas såsom en ursäkt för det skoldamm, som möjligen vidlåder dem. De utgöra ett eko från den trånga världen i skol-

salen, sådant detta eko tager sig ut i den stora världen därutanför, lifvets värld. Möjligen skall det befinnas vara anslaget i en för låg ton. Möjligen skall det för någon synas innehålla mer för hufvudet än för hjärtat och vara för mycket släkt med läxor. Min bön till dessa är: förkasta det icke utan goda skäl, om det bara innehåller något att **tänka** på! Det är sant, tanken sätter icke lif i hjärtat. Men sunda, rena tankar befordra och öka lifsverksamheten. Det är icke af mindre vikt, att förståndet är kristligt än att känslan är det. Tankarna äro breda landsvägar till själen. Och det är af den största vikt för själens lif och frid, att dessa landsvägar hållas rena från röfvare och skälmar i form af osunda, besmittande tankar. Och ingen annan kan åtaga sig den gränsberakningen än förståndet. Sämre än hon vet lefver mången människa, men ingen bättre än hon vet. Det kristliga förståndet är en termometer på graden af lifsvärme i själen. Det afläser icke sådan värme, som gick upp i skorstenen, utan sådan som glöder på härden. Förståndet värmer icke. Men det sparar värme. Och det skaffar bränsle.

Dessa tal äro, såsom titeln angifver, tillägnade de unga. Det är af det skälet, att de **äro** deras, gifna åt dem från födelsen. Om de passa de unga bättre än de gamla? Jag vet icke, om med ungdom menas få år och liten eftertanke. Men den ungdom jag har haft i tanken och för hvilken jag hoppas, att de skola passa, är **hvar** och en, som ännu är stadd på tillväxt.

Till slut. Dessa tal äro utsända på försök. De äro ute såsom en fråga, ställd till allmänheten, om andra dylika, som nu ligga på prof i författarens skrifbord, kunna påräkna ett välkommen. Svaret gifves i det bemötande dessa erhålla på sin färd.

Först och sist låtom oss söka Guds rike!

North Park College i november 1898.

D. Nyvall.

I.

Söken Guds rike!

»Söken först Guds rike och
hans rättfärdighet, så skall allt
detta därjämte tillfalla eder.»
Matt. 6: 33.

Min text ställer till eder den maningen: söken! Det är en maning, som bör finna genklang hos de unga. Att söka är motsatsen till likgiltighet, och likgiltighet hos ungdomen är en själfmotsägelse. Skall man af någon ålder vänta ifver och nit, så är det för visso af ungdomen.

Det är dock icke nog med att vara ifrig och söka, utan det gäller att i sitt sökande vara på den rätta stråten och således vänd åt det rätta hållet, med ett ord hafva ett *mål*. Ja, egentligen kan man icke kalla någon sträfvan, som icke har ett mål, för ett sökande. Paulus ironiserar på ett ställe med ett dylikt sökande utan mål, då han talar om ett löpande på vädjorbanan, hvarvid den löpande springer hit och dit utan att veta, hvar han har sitt mål. Det är icke tänkbart, att en sådan har någon utsikt att segra i täflingen och komma först. Lika illa går det, säger Paulus, med en knytnäfskämpe, som »slår luften» i stället för motståndaren. Huru kan en sådan tänka på att vinna?

Att söka innebär således att hafva sitt mål klart, så att man med Paulus kan säga: »Jag löper, såsom när det icke gäller något ovisst, jag fäktar såsom den där icke hugger i vädret». Eller för att citera ett annat ord af samme apostel: »Jag förgäter det, som är tillryggalagdt, och sträcker mig efter det, som är framför, och jagar mot målet efter den segerlön, som förhållas af Guds kallelse ofvanefter i Kristus Jesus».

Detta enda värdiga mål för vårt sökande är, säger Kristus i vår text, *Guds rike*. Och han framhåller, att den, som först söker Guds rike, icke behöfver plottra bort sin tid med att söka något annat, emedan med Guds rike följer allt annat, som kan vara värdt att äga. Detta dock på villkor, att vi söka Guds rike *först af allt*. Ordningen spelar här en afgörande viktig roll. Det är somliga goda ting, som man kan finna i morgon, om man försummar att söka dem i dag. Det är somliga goda ting, som äro goda nog, äfven om jag aktar andra bättre. Men så är det icke med Guds rike. Att uppskjuta sökandet af Guds rike blott en minut kan innebära förlusten af allt och innebär alltid förlusten af mycket. Ty äfven om jag verkligen i morgon finner Guds rike, ehuru jag bort finna det i dag, så må jag icke inbilla mig, att hvad jag finner i morgon är *lika mycket*, som det jag kunnat finna i dag. Ju längre vi uppskjuta att söka Guds rike, desto mindre vinst göra vi, om vi finna det, och desto större blir faran att förlora det hela. Och vidare, att akta något annat större

än Guds rike, så att vi söka detta andra i första hand, det är icke bara ringaktning för Guds rike utan förakt. Den föresatsen att söka Guds rike, sedan angelägnare ting äro funna, är aldrig uppriktig utan en ursäkt af ett sinne, som egentligen ej sett värdet af Guds rike alls. Det ligger i sakens natur, att Guds rike, en gång sedt, framstår för hvad det är, nämligen ojämförligt mer än allt annat, hvilket äfven frälsaren framhåller i liknelserna om skatten i åkern och den dyrbara pärlan, för hvilkas åtkomst den lycklige upptäckaren beredvilligt säljer allt han äger.

Att icke se Guds rikes ojämförligt höga värde är att icke se Guds rike alls. Man är då andligen blind. Och detta kan man vara, säger Petrus på sitt målande vis, just på det sättet att man är *närsynt*. En närsynt person ser riktigt bra de ting, som ligga inom hans synkrets, men han är i verkligheten *blind* för allt, som ligger därutanför. Och så kan en människa vara blind för Guds rike, medan hon hvad angår de närvarande tingen är så skarpsynt, att ej det minsta dammkorn af det förgängliga guldets och ej ett tillfälle till förkofran undgår hennes uppmärksamhet.

Att söka Guds rike, hvad innebär då det? Ja, det skall måhända bäst illustreras, om vi fasthålla vid uttrycket Guds rike. Det är ett *rike*, som är föremål för vårt sökande. Och ehuru *Guds rike*, och således i många afseenden och alla afseenden af en högre beskaffenhet än andra riken, så är det dock ett rike, och vi kunna i

vårt förhållande till det jordiska fäderneslandet finna många jämförelsepunkter, som kunna tjäna att illustrera svaret på den frågan: huru söka vi Guds rike?

Huru sökte vi, som nu äro medborgare af Förenta staterna af Amerika, detta rike? Vi *emigrerade* hit, blir vårt svar. Vi lämnade vårt gamla hem, vårt gamla fosterlands kuster och styrde kosan hit. Det var icke en nöjesresa. Det var icke i afsikt att komma snart igen. Det var ett farväl på fullaste allvar till den kust, vi lämnade, i den föresatsen att aldrig mer se densamma, åtminstone ej såsom vårt fosterland. Det är en emigrants känslor. För en emigrant är resan öfver hafvet en lifsresa, en flyttning, en omplantering. Han tager med sig allt han har af värde. En emigrant kan igenkännas på flyttningsslaget. Han har inga öfverdrifna anspråk på bekvämlighet. Det är ej för resans skull han reser. I sanning icke. Det är på första klassen de resa för resans skull. De äro inga emigranter de. För dem är resan hufvudsaken. De hafva egentligen intet mål, eller de hafva så många mål och resa så många gånger. Emigranten har bara ett mål och reser en gång.

Nåväl, därmed är illustrerad, hvad det är att söka Guds rike. Det är också en emigration, ett farväl på fullaste allvar, en flyttning, en resa med ett enda mål. Och vi kalla denna emigration från världen, detta afsked af det gamla syndalifvet, denna flyttning in i Guds församling, denna resa med ett bestämdt mål, nämligen

själens frälsning — vi kalla det alltsammans med ett enda ord: *omvändelse*.

Vi erinra därom, att vi, som emigrerat hit, ej kommo på besök. Vi kommo för att stanna. Och denna vår föresats uttryckte vi på det sättet, att vi genast togo ut vårt första papper och så fort som möjligt därefter vårt andra och blefvo på det viset »naturaliserade», såsom det heter, eller med andra ord medborgare. Vi kommo ej, lockade af detta lands öfverflöd, bara för att återvända, så snart vi ätit oss mätta. Det går icke an att så lättsinnigt byta om fosterland. Det är en allvarlig sak. En tänkande människa känner det steget högtidligt och bindande. Och om hon nödgas af giltiga omständigheter att söka ett nytt fosterland, så gör hon det dock aldrig i känslan, att det är likgiltigt, hvar hon är. Tyvärr ser det dock ut, som om många emigranter icke tänka på det viset. De utgöra en grupp, som är känd under öknamnet: »*icke önskade*». Med andra ord, detta land vill icke hafva sådana emigranter, som komma lik en hop hungrande råttor, lockade af det goda oset af detta lands öfverflöd, bara för att strax återvända, så fort de ätit sig väl mätta. För somliga dylika emigranter, t. ex. kineserna, äro våra hamnar utan krus stängda. Och för andra öppnas de med svårighet och under många protester och varningar. Vi skandinaver höra ej till dem. För oss stå alla hamnar öppna och vi mottagas med ett välkommen. Hvarför? Emedan vi i regeln komma för att stanna, för att bygga och bo här.

Nåväl, Gud gifve, att våra landsmän vore lika väl beryktade i Guds rike för omvändelsens allvar, så att äfven i den delen det vore sant, att vi kommit för att stanna, att vi genast efter landningen i fridens och syndaförlåtelsens hamn göra oss fullkomligt hemma där, taga ut vårt medborgarbrief, identifiera oss med Kristus och hans folk och hans sak och af allt hjärta på alla undrande frågor äfven af far och mor, af vänner och kamrater svara med den tolfårige Jesus: »I det, som min fader tillhör, bör och vill jag vara».

Med ett sådant handlingssätt, just beskrifvet, följer *fosterlandskärlek*. Vi älska det fosterland, som vi i sanning tillhöra. Den, som aldrig tager ut sitt medborgarepapper, är alltför likgiltig och kall för att vara bekant med glöden af fosterlandskärlek. Fosterlandskärlek är nämligen ej bara värme utan en viss *hög grad* af värme. Fosterlandskärlek är ej bara kärlek utan en viss mängd, ett visst öfverflöd af kärlek. Värme liksom kärlek är nämligen, hvilket vi ofta förgäta, en kvantitativ och ej bara en kvalitativ storhet. Nu är det sant, att ingen bokstafligen kan gå sig varm, ifall han förut ingen värme hade alls. Det skulle betyda, att en död kunde gå sig lefvande. Och det sker aldrig. En död går sig icke till lif. Men en lefvande kan dock gå sig varm, och en varm kan gå sig riktigt het. Sammalunda är det med kärlek och fosterlandskärlek. Kärlek är lika litet som lifsvärmen någon produkt af själfverksamhet. Med den högre grad af lifsvärme, den fullare puls af lif, som vi kalla fosterlandskärlek, den vinnes

genom själfverksamhet; så varma blifva vi genom att verka, lida och uppoffra oss. Att älska eller icke älska är en fråga om lif och död. Men att älska till den grad, i den mängd, som fosterlandskärlek innebär, det är en fråga om mer eller mindre energi, af mer eller mindre öfning och möda. Vi älska ingen alls och vi älska alla, dessa satser äro ingen kontradiktorisk motsats. Ett tredje gifves, och det är att älska en eller två eller några eller många. Och huru många, det beror på huru många vi tjäna. Vi älska lika många som vi tjäna och vi älska dem i proportion med besvärn och uppoffringarna af vår tjänst.

I sökandet af Guds rike skall detta noga besinnas. Fosterlandskärleken på detta område är *sinnnet för gemenskap, samfundssinnnet*. Det finnes alltför många omvända, som falla bort efter en längre eller oftast en kortare tid. De omvändes till Kristus i en viss mening, men icke till hela *församlingens* Kristus utan till Kristus såsom deras »personlige» frälsare, för att citera ett ofta mycket missbrukadt uttryckssätt. Nu finnes det sannernligen ingen annan Kristus än församlingens Kristus, hvilken vi vänta från himmelen, där också vårt *samfund* är. Den sanna omvändelsen beskriver Paulus såsom ett uttagande ur satans *välde* och ett insättande i Guds sons *rike*, alltså just hvad vi i borgerligt afseende kalla naturalisering af en medborgare, hvilken afsvärjar sig hvarje annan konung, furste och potentat för att i stället lofva trohet åt detta rike allena. Omvändelse är en samfundsangelägenhet, bokstafligen en hela sam-

fundets angelägenhet, där omvändelsen är hvad den bör vara. Det finnes dock omvändelser i mängd af en fullkomligt samfundsfri beskaffenhet. Dessa omvända gingo verkligen i bästa fall från död till lif. Men det var ock deras enda steg, tills de togo detta steg tillbaka igen. Och tusenden af dem hålla på att taga detta enda steg åter och fram, när helst en väckelse eggas dem i den ena riktningen och en därefter följande likgiltighet släpper dem tillbaka i deras ursprungliga läge. De gå med ångan af de goda föresatserna från deras omvändelse. Och den räcker vanligen till nästa uppförbacke. De köra förbi vattningsställena och kolplatserna. Hvilka vattningsställen och kolplatser? Jo, värmen och glädjen och vinsten, som tillflöda ett hjärta, som gifver sig ut i villig, lydig tjänst, där omvändelsen betyder verkamt medlemskap i en kristen församling. Det finnes personer, som ständigt frysa, emedan de för mycket placera sina fötter på kaminen i stället för att springa dem varma, och begravas sig lefvande i pälsverk i stället för att röra på sig. Men det finnes ingen värme att få från kaminen och ingen värme att få från pälsen, om elden slocknat i hjärtats hård. Och både kamin och päls blifva umbärliga, då bara temperaturen därinne hålles hög och jämn, tack vare mycken ved på härden och friskt drag.

Det träd, som ej är planteradt, vissnar. Och det träd, som är planteradt, är planteradt *någonstades*, ej allestädes. Så är också hvarje sundt kristendomslif samfundssinne. Alldeles som hvarje

sann mänsklighetens vän är en människovän. Man kan icke älska mänskligheten af det skäl att mänskligheten är bara ett namn. Det vackra talet om världsmedborgarskap är, om vi undersöka dokumentet närmare, ett fullkomligt blankt och oskrifvet betyg. Den, som berömmar sig af det, är sannolikt en flykting undan rättvisan, en biltog man. Lägg märke till, att anarkister och dynamitarder alla utan undantag äro världsmedborgare. Och så äro också förrymda fästningsfångar. När en människa är olycklig nog att mista medborgerligt förtroende, då blir hon en världsmedborgare.

Med medborgarskap följer *medborgerlig värdighet* och medborgerliga rättigheter. Det är en känsla, som Gud själf lagt ned i oss, att vi vilja blifva i medborgerligt afseende *myndiga*. Det är en rättighet, så dyrbar, att de ädlaste folken i historien hafva räknat den värd uppoffringarna i de blodigaste krig. Det var det det gällde, då Engelbrekt, Gustaf Vasa och Sturarne samlade dalkarlarne till strid mot danskarne. Det var det det gällde, då Washington höjde stjärnbaneret mot Englands gamla fana. Det var det det gällde nyss på Kuba. En stats politiska själfständighet bland andra stater är eftersökt för den borgen det utgör för dess medborgares rätt till politisk medborgerlig myndighet och värdighet. En själfständig stat med idel omyndiga medborgare är ingen stat utan ett system af våld. En enväldstat är en själfmotsägelse. Men så är ock fåvälde och mångvälde, bara i mindre grad. Den enda

styrelseform, som är förnuftig, är själfstyrelse, hvarmed dock icke är sagdt, att denna styrelseform under alla omständigheter är möjlig eller praktisk. Envälde kan under vissa omständigheter vara fördelaktigare och bättre för alla än själfstyrelse. Det är den enda riktiga styrelseformen, till exempel då det gäller barn och vanvettingar. Men det kan icke tålas, då det gäller personer, som i alla afseenden kommit till myndig ålder. Politisk frihet är lika mycket ett oafvisligt behof som tankefrihet och yttrandefrihet och religionsfrihet och har just samma begränsningar och villkor. Ingen sådan frihet är absolut och kan icke vara det. De äro borgerliga arter af frihet och lyda såsom sådana under tyngdlagarna. Absolut frihet är en andlig frihet. Absolut eller i sanning fri är endast den andliga människan, som Kristus gjort fri, och det är en frihet, som trotsar alla bojor, allt förtryck och är lika absolut i Ryssland som i Amerika, lika absolut i fängelset som på tronen.

Nåväl, jag påstår, att med omvändelsen, då denna är sann och afgörande, följer känslan af ett nytt värde, som tillkommer mig såsom Guds rikes medborgare. Jag börjar fatta hemligheten af att *mina böner äro hörda i himmelen*. Och i den mån jag fattar denna hemlighet, blir jag en verksam bedjare. Jag blir medveten om min makt i Kristus, min rösträtt vid valurnan, mitt majestät såsom en medborgare. Jag får kristligt politiska intressen, jag har fått religiös öfvertygelse och är ej längre neutral i de många kristliga frå-

gorna, som jag förut med dum eller kall likgiltighet stod utanför. Jag bekänner min politiska färg och tillhör något politiskt parti, rörande dessa många spörsmål om hvad som är bra, bättre, bäst. Men högt öfver alla dessa småfrågor reser sig jättestresset: *Kristus till konung*. Det är vårt nationella val. Där är kristenheten ett enda parti. Där finnes ej mer än en valsedel, en valsedel med ett enda namn.

Till de medborgerliga rättigheter, som vi söka, då vi söka Guds rike, hör äfven den att *bära vapen* för Guds rikes heliga sak. Det är en ära, som tillhör den frie medborgaren, som kommit till myndig ålder. I Guds rike är allmän värneplikt och inga kronvrak. Bland våra förfäder liksom bland greker och romare under deras bättre dagar var det endast den *frie* mannen, som fick bära vapen och gå ut i kriget. Slafvarne fingo stanna hemma, lika mycket då budkafveln samlade till strids som då han samlade till tings. Den tiden betraktade man ej kampen för fosterlandet såsom en tunga utan såsom en ära och knotade ej på de stora krigsutskylderna. Det är sant, dessa voro då ej synnerligen stora, om vi skola räkna med silfver och guld. De betalades med det röda guldet af hjältars hjärteblod och betalades kontant på stridens dag. Några krigslån upptogos aldrig.

Skriften är full af talesätt, som framställa de högsta kristliga dygder, plikter och förmåner från krigarlivets synpunkt. Och dessa talesätt äro visserligen bilder, men bilder, som troget åter-

gifva den sak, som de skola framställa. Soldaten, som med glädje ilar till fanorna, då fosterlandet kallar, ger ett härligt föredöme af själfuppooffring. Man kan intet dyrbarare offer gifva än offret af sitt lif. Därför hedras också minnet af den simplaste soldat, som spillde sitt blod för fosterlandet, med en ovissneligare och tacksammare krans än millionären, som bara gjorde landet till arftagare af några millioner af guld och silfver. Och det är på samma sätt i Guds rike.

Vi bära vapen för Guds rikes eröfring, försvar och utbredning. Icke såsom skulle Guds rike in abstracto vara i någon fara eller öfverhufvud kunna vare sig bekämpas eller utvidgas. Guds rike in abstracto är alltid och allestädes, ungefär såsom fallet är med den sanningen, att två gånger två är fyra, och alla andra sanningar. Sanningen är öfver allt. Och dock, hvad intyga de millioner skolhusen i världen, om ej att sanningen, ehuru evig och allestädes närvarande, måste *kämpa* för sitt välde tum för tum. Till och med den sanningen, att två gånger två är fyra, måste pluggas in från släkte till släkte, ofta under sorg och tårar. Så är icke heller Guds rike i världen en själfklar sak, utan har emot sig icke bara hela natten af vår medfödda okunnighet, såsom skolsanningarna hafva, utan därtill det samlade motståndet af vår medfödda onda vilja. Det kostar tårar att lära läxor. Det kostar blod att vinna Guds rike. Det kostade Kristi blod, och det kostar vårt eget enligt de orden af fräl-saren: »Den, som mister sitt lif, skall vinna det».

Något större offer, sade jag, kan ingen göra än offret af sitt lif. Men i Guds rike gäller äfven satsen, att ingen kan göra ett mindre. Guld köper ej medborgarrätt. Guld köper ej segrar. Guld köper ej namn. Det kostar alltsammans lif och blod. Ända från majestätet, hvars tron är korset och kronan af törnen och sceptern ett rö och de kungliga pärlorna blodsvetten i Getsemane och kronojuvelerna blodet, som frikostigt utgifves till världens frälsning, ända ned till den simplaste korsbäraren i hans led gäller den satsen: icke med silfver och guld utan med sitt blod och sitt lif. Till vapen alltså, I unga! Och vapnen äro den kärlek, som gifver sitt lif för bröderna, ja, den kärlek, som går i döden för fienderna. Så befordras, så sökes Guds rike.

Blott en punkt till i detta sammanhang. Vi tala ofta i politiken om segrarens rätt och byte. Alltsedan vårt lands politik kom under kontroll af med hvarandra kämpande politiska partier har det varit en oskrifven lag, att »bytet tillhör segraren», en lag som enforceras efter hvarje nytt presidentval med en lång rad af afsked och nya utnämningar till förmån för det segrande partiet inom sådana ämbeten, som ej äro direkt skyddade genom en undantagslagstiftning från denna röfvarerätt. Det är omöjligt att beräkna, i hvilken grad denna nesliga sed är skulden att hafva förvildat vårt folks politiska instinkt och förvandlat den från en ambition om fosterlandet till en simpel ambition att dela bytet. Skulle den seden länge få förblifva vid

välde, blir det snart omöjligt att finna en statsman och fosterlandsvän i Amerika, utan all politik blir trångbröstad partilydnad och närsynt egennytta.

Och ändå säger jag, att i och för sig ambitionen om befordran och ämbeten är en outhärlig och därför god känsla. Förmågan är mestadels medveten om sig själf. Med örnens vingar gifves också lusten att flyga. Ambitionen är för samhällets utveckling hvad de svallande lifssafterna i ungdomen äro för växten. Men en sådan ambition är just den klaraste protest mot den satsen, att »bytet tillhör segraren». Den sistnämnda satsen innehåller den afskyvärda proklamationen, att politiska ämbeten skola utgöra en belöning för självviska intressen, ej för dugligheten, och att det är segrarens plikt att i första hand betala handtlangarne för hans personliga befordran, oberoende af om dessa i något afseende äga kvalifikationen att sköta sådana ämbeten. Också har den seden och lagen att »bytet tillhör segraren» gifvit vårt land en större procent odugliga ämbetsmän än något annat civiliseradt land, Turkiet endast undantaget. Och vårt företräde framför Turkiet är bara det, att tack vare ett regeringssystem, som är permanenta val, våra ämbetsmäns regeringstid är kort och ovaraktig, ifall verkligen detta är ett företräde. Det enda botemedlet mot en sådan korrupsion är mer ambition af *rätta slaget* i vår politik och mer respekt för förtjänsten vid tillsättandet af politiska ämbeten.

Jag behöfver knappt tillämpa detta på vårt ämne: sökandet af Guds rike. Äfven där finnes en sats, ofta utgifven för ortodoxi, en sats, som påminner om den oskrifna lagen i vårt politiska system: bytet tillhör segraren. Den satsen uttala vi hvarje gång vi missbruka talet om Guds nåd såsom grund till vår frälsning, på det sättet att vi därmed underförstå, att vi ingå i Guds rike och befordras där oberoende af hvad vi äro, hvad vi genom Guds nåd blifvit, uteslutande för en annans skull, som är rättfärdig och helig och from i vårt ställe. Det talet, huru kristligt det än klingar, är ett falskt mynt icke desto mindre. Det bär icke, om vi närmare se efter, sanningens kungliga bild och är sanktionerad hvarken af frälsaren eller hans apostlar, allra minst af Paulus, ehuru det oftast framställes såsom hans teologi, liksom skulle hans lära om Guds nåd såsom den enda grunden och makten i frälsningen vara en ren motsägelse till hans tacksägelse öfver att Gud gjort oss *dugliga* till arfslott i ljuset med de heliga. Detta *dugliga för Guds rike* är i själfva verket grundtonen igenom hela skriftens alla rika ackord af frälsningens hopp. »Växten i nåden», manar Petrus. »Varden fullkomliga», eggjar frälsaren. »Fullkomliga och hela» är Jakobs sätt att uttrycka samma sak. Och hvad är Johannes bref annat än en variation i många tonarter af den ena och samma melodien: »fullkomnens i kärlek och varden så frimodiga på domens dag!» Men det är i synnerhet hos Paulus, som den spelas i de

högsta tonskalorna och blir en sång i högre koren. Han allra minst besjunger frälsningen såsom bara privilegiet att släppas in i en himmel, full af fröjder och njutningar. En sådan salighetslära är hedendom och till och med en lägre art af hedendom, d. v. s. såvida vi icke skola förstå talet såsom ett vackert bildspråk för barn, i hvilket fall det kan vara både vackert och sant. Paulus i likhet med frälsaren och öfriga skriftens män besjunger frälsningen såsom *vårt fullkomnande*, först och främst i sedligt afseende men för öfrigt i alla afseenden, äfven i *intellektuellt* afseende, och detta sistnämnda är någonting riktigt paulinskt. Det genomgår hans bref såsom en röd tråd, denna längtan att fullkomligt *inse*, fullkomligt *känna*. Han är det, som lyckönskar Timoteus öfver hans kunskap i skriften, genom hvilken han kan blifva »vis till frälsning». Han är det, som med längtan bidar den dag, då han »skall känna såsom han blifvit känd», den dag, då den närvarande kunskapen, som ingenting annat är än spegelbilder och dunkla gåtor, skall försvinna för att gifva rum åt den kunskap, som är åskådning, ansikte mot ansikte. Han är det, som talar om Kristus såsom den tillslutna skattkammaren af »alla visdomens skatter» och om evangelium såsom »Guds vishet», så upphöjd öfver det mänskliga skarpsinnet, att »intet öga sett den», öfver folkreligionernas uppenbarelser, som dittills predikats i världen, att »intet öra hört den», ja så oåtkomlig äfven för skaldernas och profeternas högsta flykt af in-

spiration, att den »i ingen människas hjärta uppstigit» ens såsom en aning och dröm; men å andra sidan en vishet, tillgänglig för hvar och en, som lefver kärlekens lif, ja, identisk med det lif i Gud, hvars pulsslag är kärleken.

Att ingen oberoende af hvad han är intager någon äreplats i Guds rike antyder frälsaren själf, då han varnar sina egna apostlar att för mycket lita på sin ställning såsom apostlar, liksom låge däri en *själfskrifven* rätt till företräde i Guds rike. Nej, de skulle veta, hvad vi alla göra väl att påminna oss hvar stund, att på den dagen »många de sista skola varda de främsta och många främsta de sista». Och ambitionen hos Zebedei söner att vinna främsta platserna i Jesu rike afvisar frälsaren icke utan snarare renar med sin fråga, om de då »kunde dricka hans kalk och döpas med hans dop», d. v. s. stå sin konung närmast i lidandena. På detta svara de visserligen ett gladt ja, hvilket svar frälsaren lämnar åt sitt värde. I stället bortvisar han en gång för alla tanken på godtycke och favör uti besättandet af äreplatserna i Guds rike med den försäkran, att makten att besätta dessa platser tillkommer icke ens honom utan är Gud själf förbehållen och att dessa hedersplatser skola gifvas åt »dem, som därtill äro bestämda», nämligen genom sin ojämförliga duglighet, sin eminens i alla afscenden, så att all afund är helt enkelt omöjlig.

Huru allvarligt å andra sidan skriften talar till de kristna om möjligheten af efterräkningar

i det kommande lifvet för ett förfeladt lif eller själfviskt lif här, därpå skall jag anföra bara ett par exempel, nämligen det ordet af Paulus, att vi alla måste uppenbaras för Kristi domstol för att rent af förvärfva eller få igen våra handlingar i kroppen, ehvad de voro onda eller goda, samt den gripande varningen af Johannes, bland alla apostlarne den som stod frälsaren närmast, och därför en varning om möjligt så mycket allvarligare, nämligen den, att vi kristna må uppföra oss så i detta lifvet, att vi hafva anledning att glädjas och »icke bortblygas från Kristi ansikte», då han kommer.

Till att söka Guds rike hör alltså, vill jag säga, äfven och icke minst den heliga ambitionen att vilja ingå i Guds rike *fullvuxen, hel och fullkomlig*. Om det redan inom församlingen är en ädel ambition att »sträfvä efter de högsta gåfvorna» och ämbetena, så är det visserligen också en ädel ambition att vilja vinna i Guds rike den högsta befordran, som står till buds. Den som ej hör den ambitionen brusa genom och mellan raderna i särskildt Pauli bref, han har icke lagt sitt öra särdeles nära.

Frälsaren vidfogar till maningen att söka Guds rike det löftet, att i så fall allt det öfriga skall därjämte tillfalla. Af sammanhanget synes, att han med »allt det öfriga» menar det dagliga brödet. Ungdomens tid är ej bara glädjens och lefnadslustens utan äfven de nyvaknade lefnadsbekymrens tid. Och just ovanan vid sådana bekymmer gör dem särskildt fruktansvärda och

stora i den åldern. Liksom ju i allmänhet en bördas tyngd icke beror bara på bördans egen absoluta vikt utan också väsentligen på huru stark och van skuldran är, som skall bära henne. För de unga, som trampat ur barnskorna och lämnat bakom sig leken med såpbubblorna och fésloten, framträder plötsligt den betingelsen att reda sig själfva och kämpa sig fram i en verklig värld. Och Gud vet, att i den första häpenheten inför detta nya ansvar världen synes mycket trång och armbågsrummet mycket litet och alla goda platser upptagna. Med åren vänjer man sig vid trängseln och kommer under fund med, att en människa icke nödvändigt behöfver taga så stort rum och att det för öfrigt alltid finnes platser oupptagna litet närmare dörren. Men i första häpenheten såg man det icke så. Vid den åldern är man nämligen genom själfva arten af ens ambition placerad just i den värsta trängseln mot de få så kallade goda platserna här i världen. När tiotusen på en gång rusa till en plats, som på sin höjd kan ackommodera en enda, då blir det helt naturligt trångt, och i den trängseln är det svårt att se, att man rusar ifrån tiotusen lediga platser, just så goda. Detta kommer man under fund med längre fram, kanske på det sättet att man i trängseln föll öfver den stol, som, då första misräkningen lagt sig, befanns vara just den man sökte. Kort sagdt, med åren blir man af erfarenhet och vana lugnare med hänsyn till utsikterna att slå sig fram i världen, dels därför att i själfva verket världen är större

och utsikterna att reda sig flere än man visste, dels därför att man med åren, klämd och torkad, minskat i volym och sålunda finner en rätt bekväm plats, där man icke skulle trott, att det var möjligt att stå med en af sina fötter.

I ungdomen är det, som framtidsbekymren pressa tyngst. Besynnerligt att säga ger oss dock icke frälsaren det rådet mot dessa bekymmer att *sänka* våra anspråk utan tvärt om manar oss, såsom vi hört, att *höja* dem. Han eggjar oss visserligen icke in i hopen af dem, som med blind ifver rusa mot de få goda platserna här i världen. Men han eggjar oss att rusa dem *förbi* i äflan att finna *de* platser, som äro ännu större och stå alla till buds, nämligen äreplatserna i Guds rike. Ett engelskt ordspråk säger så sant: »Det är alltid godt rum i fronten». Att söka Guds rike först och främst är att finna ej bara Guds rike utan det dagliga brödet. Det vore dåraktigt af mig att vilja försöka argumentera denna sak. Detta är en *revers*, icke en rad ur logiken. Och en revers skall man icke argumentera med utan gå och lyfta på banken. Hvarje landtman vet, att det i hans yrke är bokstafligen sant, att all välsignelse, hela hans skörd kommer ofvanifrån. Och hvarje troende vet af erfarenhet, att *njutandet* af det dagliga brödet och det dagliga brödet själf är en Guds välsignelse, som vårt arbete och vår möda göra ingenting från eller till.

Att söka Guds rike för oss in på sådana vägar — jag talar af erfarenhet — där det dagliga

brödet af Guds hand lägges i vår hand såsom en ren och oförskyld Guds gåfva. Att söka Guds rike meddelar åt vår blick en sådan skärpa och långsynthet, att vi se *förbi bekymren* för det dagliga brödet, och se, bakom dessa dimmor och moln ligger det dagliga brödet och väntar på oss. I de flesta fall är det bekymren och deras tårars dimmor, som skymma vår utkomst. Och än mer, sökandet af Guds rike meddelar vårt sinne en sådan hälsa och mottaglighet, att vi göra oss mycket större och bättre måltider af vårt dagliga bröd. Det är i sanning någon-ting för både kropp och själ välgörande att njuta det lekamliga brödet under tacksägelse, såsom en direkt skänk ur Guds hand. På det sättet blir hvarje måltid ett sakrament, en helig måltid, som uppbygger, hvem vågar säga bara kroppen. I det ljuset är det sant och det i en öfvermåttan hög mening, att den, som söker Guds rike, honom tillfaller allt det öfriga. Den, som äger Guds rike, är en kapitalist, en mångmillionär. Det händer visserligen någon gång äfven en mångmillionär, att han kan komma i förlägenhet för småmynt, för ett mål mat eller en spårvagnsavgift. Jag läste en gång, att Rothschild blef körd af en spårvagn, emedan han ej kunde betala sin spårvagnsavgift. Men en sådan liten förtret bör kunna bäras med jämnmod af en millionär. Vid närmaste telegrafstation eller bank kan han identifiera sig, och om han skulle nödgas gå till fots ett litet stycke, så bekommer det honom bara väl. På samma sätt är det emeller-

tid med alla de svårigheter, som möta Guds rikes medborgare här i lifvet. De äro bara ett ögonblicks förlägenhet om växelmynt. Och det är dess bättre aldrig långt till nästa telegrafstation, till bönevrån, från hvilken vi kunna omedelbart telegrafera till Guds rikes riksbank, där vår kredit är obegränsad.

II.

Godt är saltet!

Bland de många träffande bilder, som frälsaren använde i sina tal, är en af de vanligaste och en af de rikaste i fråga om tillämpning bilden af saltet. Vi välja såsom exempel på huru frälsaren använder denna bild i Matt. 5: 13, Mark. 9: 50 och Luk. 14: 34 och vilja med anledning af det olika sammanhanget, hvori bilden förekommer i dessa exempel, framhålla tre olika egenskaper hos saltet, hvardera betecknande en motsvarande egenskap hos det kristliga lifvets karaktär.

1. *Saltet har först och främst den egenskapen att vara sall.* Det finnes mycket, som är hvitare än saltet, mycket, som är tyngre, mycket, som är dyrbarare i marknadsvärde. Men det finnes intet annat som är salt. Det är vidare salt alltid och otvifvelaktigt. Det är salt, då det passar och då det icke passar. Skulle någon händelsevis slå det i sitt kaffe, så blir det icke sött för att rätta sig efter omständigheterna och vara till lags. Det kan blott ett språk och frestas ej att tala annat.

Denna egenskap hos saltet skulle jag vilja benämna *saltets ja*. Dess ja är ett ja. Och i det afseendet är det en härlig bild af det krist-

liga lifvets *bekännelse*. Att vara en kristen innebär också det först och främst ett ja, ett ja till frälsaren, ett ja, som är icke blott ett munnens ja utan hjärtats amen. De sanna lifsfärgerna äro hjärteblodets färger. Den uniformen nötes ej, tills man blir oviss om hvad färg den egentligen har. Det ja, som är födt i hjärtat, har en ren och tydlig klang. Det kan ej missförstås, hvarken i himmelen, på jorden eller i afgrunden. Ett sådant ja är allsmäktigt.

Detta lifvets och sanningens ja innebär, att jag hör Herren till, honom och honom allena, honom för tid och evighet. Det är en text, som aldrig revideras. Den innebär, att den kristliga uniformen jag bär ingen afvigsidea har utan är likadan på båda sidor, så att, för att låna ett bevingadt ord från en bekant radikal, yttradt vid ett tillfälle till hans konung: »*jag är röd invärtes*».

Men det innebär i sanning äfven, att om jag är röd invärtes, jag också är det utvärtes. Det innebär, att tungan klart och tydligt talar hjärtats språk. Såsom den gamle skalden säger: jag tror, därför *talat* jag! Och såsom aposteln säger: med hjärtat tror man till rättfärdighet, och med munnen bekänner man till frälsning. Det berättas, att då kejsar Napoleon helt plötsligt återvände från sitt lilla rike på ön Elba för att åter pröfva sin lycka såsom Frankrikes kejsare, så utsändes mot honom en armé, som han mötte vid Fontainebleau. Han hade i sitt sällskap endast ett ringa antal vänner. Och det hade varit vanvett

att med en så liten truppstyrka tänka på att eröfra ett kejsarrike. Men Napoleon litade på sin popularitet hos de trupper, som utsändes mot honom. Ensam går han dem till mötes och med utsträckta armar öfverlämnar han sig åt dem. Då inträffade något, som väl är enastående i historien. Soldater och officerare, som voro utsända att tillfångataga eller döda honom, springa i hans famn, falla till hans fötter och begära högljudt att af sin gamle ledare föras till nya segrar. Många af dem rifva af sina mössor uniformstecknet och visa den rörde kejsaren, *att de gömt under de nya färgerna hans gamla!* Detta ögonblick, säger Napoleon själf i sina minnen, var det stoltaste och härligaste i hans lif. Men Kristus är icke nöjd med en så beskaffad trohet, att vi under andra färger gömma hans.

Likavisst som saltet ej kan under någon omständighet vara annat än salt, lika omöjligt är det ock för det kristliga lifvet att dölja sin natur och art. Det kan ej mer än ett språk, och kan hvarken lockas eller pockas att tala ett annat. Jag har ofta sett, huru i New Yorks hamn våra nyss anlända svenskar befunnit sig i den största förlägenhet med sitt enda språk omgifna som de varit på alla sidor af skrikande och hojtande amerikaner, som gjutit deras öron fulla af det främmande språket i det starkaste fortissimo, liksom om skriket kunnat göra språket begripligare. Men jag har aldrig sett och aldrig hört berättas om ett enda fall, då för-

skräckelsen gjorde någon af dessa emigranter engelsktalande. Den, som ej *kan* mer än ett språk, är fullkomligt trygg för att han aldrig skall komma af sig och tala ett annat. Och så är det äfven med den, hvars ja till Herren är ett ja, födt i hjärtat, ett ja, som är ett ja. Han står icke beständigt i fara att glömma sin rol och komma af sig. Hans kristendom är sannerligen icke ett skådespel utan ett nytt lif.

Däri ligger den sanna *enfalden* uti det kristliga lifvets bekännelse. Det är ingen konst att vara den man är. Hjärtats språk är den enfaldiges tungomål. Det är barnets språk. Man behöfver ej synnerligen anstränga sig för att säga hvad man har på hjärtat. Det vill långt mer ansträngning och konst till att skrymta och ljuga.

Detta ja i hjärtat är för den kristliga karaktären hvad konungens bild och namn är för myntet. Det är majestätets bild på myntet som ger myntet *dess* majestät. Det är denna bild som gör alla mynt lika majestätiska och gör det till ett lika stort brott att förfalska ett öre som en tusenkrona. Ett öre är lika kungligt som en krona. Det har samma majestät, om än ej samma handelsvärde. Och en kristen kan ej inför Gud vara mer än ett Guds barn. Hans handelsvärde är visserligen mycket olika. Det beror på hans anlag och gåfvor och flit. Eller för att tala i bild, det beror på metallen han är gjord af och är betecknad i siffror och tal på myntets baksida.

Att föra en högre bekännelse på läpparne än den som lefver i hjärtat är att andligen lefva öfver sina tillgångar, ja, det är svindleri af sämsta slag och falskmyntning. En bank får icke utgifva mer penningar i papper än han har att inlösa vid anfordran i guld och silfver. Vore det ej så, funnes knappt en tiggare så fattig att han ej hade råd att vara bankör. Då vore sannerligen bankaffären en affär för den rådlöse. Och med en sådan frihet att utgifva pappersmynt obegränsadt vore det att vänta, att tillgången på mynt skulle blifva ymnig, d. v. s. tillgången på *stora* mynt. Ty hvem skulle göra sig besvär att trycka små mynt, då det ej kostade mer att trycka stora. Och vi iakttaga verkligen, att där en kristlig bekännelse göres till en sådan där fri och obegränsad pappersmyntning, där är bekännelsen utan undantag en mycket hög bekännelse. Det är i regeln de stora mynten som förfalskas. Att förfalska de små är för mycken risk i förhållande till den möjliga vinsten.

Detta ja i hjärtat är själfva varpen i det kristliga lifvets väf. Det är det som håller det hela tillsammans. Den ena kristliga karaktären må vara väfd i mångfaldigt olika mönster i jämförelse med en annan, liksom man ju genom olika väft kan väfva tusentals olika mönster i samma varp. De olika slagen af kristlig karaktär äro bara olika väft. Varpen är densamma. Och varpen är detta ja till Kristus, som är det nya

lifvets enkla barnaspråk. Det är den kärlek, som är fullkomlighetens band, en bild, som må jämföras med den ofvan anförda. Den vackraste tafla är ingen tafla utan en duk att fästa dess färger på. Det härligaste natursceneri upplöses och skingras i meningslösa detaljer utan en bakgrund, som förlänar åt det hela fasthet och perspektiv. Den vackraste konstskrift är idel rara kråkfötter utan en mening, som ligger där under och håller alla dess linier tillsammans. Likasom själfva blomsterrabatten blir en ödeläggelse af brustna kalkar och bleknade färger utan de rötter, som utgöra *den* skriftens mening och sammanhang.

2. Men saltet har också en annan egenskap, lika utmärkande för dess natur som den nu nämnda. Saltet har ej blott ett ja, *utan ock ett nej*. Och ett nej, som är lika omissskännligt och otvetydligt som dess ja. Saltet har egenskapen att förorsaka sveda i sår. Denna sveda är saltets protest mot förruttnelse, sådan denna protest förnimmes i en lefvande organism. Det verkar på samma sätt i döda väfnader, men dess verkan förnimmes ej där.

I likhet med saltet har också den kristliga karaktären ett nej. Och detta nej är, när allt kommer omkring, oåtskiljeligt från det ja, som vi talat om. Detta nej förhåller sig till detta ja såsom eggen af sabeln förhåller sig till fästet. Utan egg är fästet värdelöst. Utan fäste är eggen värre än värdelös. Detta nej förhåller sig till detta ja såsom hatet till fienderna på slakt-

ningens dag förhåller sig till fosterlandskärleken. Man kan icke ställa till ett ordentligt krig utan hat. Om man hade aldrig än så godt om soldater och vapen och krut och penningar i banken! Utan hat blefve det hela endast en parad, en fältmanöver. Och så kan man icke heller få till stånd ett verkligt och blodigt krig på lif och död med lustar och begärelser utan hat. Men detta hat brinner grymmast, där kärleken till Kristus flammar renast.

Detta nej är både hjärtats och tungans nej. Det finnes många olika sätt att säga nej. Men det finnes blott ett nej, som blir respekteradt af djäfvulen. Det är hjärtats nej. Det är det nej, som man icke bara säger utan ock menar och icke blott menar utan ock säger. Ty ett nej liksom ett ja *vinner i mening* genom att uttalas med accent och eftertryck. Ingen brudgum är nöjd med ett menadt ja. Och ingen frestelse flyr för ett menadt nej, som aldrig råkade blifva sagdt. Men ett nej, som är ett nej, det är tillsammans med ett ja, som är ja, allsmäktigt. Luther skref till Spalatin från riksdagen i Worms: »*Här är det icke frågan om annat än ett litet ja eller ett litet nej!*» Och då det är frågan om någonting rätt stort, är det aldrig frågan om mer. Den som kan säga ja och nej, han kan allt. Kan man icke ett ord mer, så reder man sig med både Gud och djäfvulen. Ja, ofta för att icke säga alltid är det det enda, som är tryggt att veta och säga. • Ett ja till Kristus, ett ja, som icke vet af något eko af nej; och ett nej

till djäfvulen, som icke vet af något eko af ja! Det är hvad man kunde kalla rent språk!

Detta nej är lefvernets nej. Saltet orsakar sveda genom *hvad det är*. Det är dess natur. Det är icke dess hvassa kanter, som skära och sarga. Det exploderar icke. Det bara *är* där, och det är nog. Huru släta alla dessa sidor äro, ja, vore det än pulveriseradt till det finaste damm, så svider det i såret af dess närvaro. För att icke säga, att ju finare det är, desto saltare och hvassare blir det. Så är det också med den kristliga karaktären. Han är ett nej i sig själf. Han behöfver ej måla ordet salt på sin påse. Det är salt i den. Han är ett nej, en protest mot synd och lättsinne genom sitt exempel, genom renheten af sitt uppförande. Lättsinnet trifves ej i hans sällskap. Icke därför att han exploderar i vrede, icke därför att han är kantig och skarp. Han är tvärtom munter och vänlig. Han är mild och foglig, öfverseende och full af urskulder. Han dömer icke, men han *är* en dom. Han är en dom, där en dom är förtjänt. Han förstår ett skämt. Han orsakar ingen sveda, där inga sår äro. Han är långt ifrån att vara en knif, som skär, ett törne, som sticker, en brännässla, som förgiftar. I ett rent lag är han den gladaste af de glada. Men saltet är där i glädjen. Det är där i leken, i samtalet. Det är uppbyggligt att så le, att så skämta. Salt ger smak. Det uppfriskar och renar.

Detta nej är ett nej först och framför allt mot *egna* synder och onda böjelser. Saltet ver-

kar där det är. Det förer sina strider på armslängd. Dess nej är ett nej i ansiktet. Det går icke omkring med revolverar och långskjutande gevär för bataljer på afstånd. Och den som äger den kristliga karaktärens salt brås i den delen på saltet. Han blir en korsfarare mot begärelserna och lustarne i egen barm, innan han drager ut såsom korsriddare mot turkarne. Han öfvar själf tukt. Han är icke en gymnastiklärare, innan han blifvit en gymnast. Han har förmågan af själfkritik. Han har icke den underliga synförmågan, som ser synder och brister på långt håll större än på nära håll, ja, som ser klart ett grand i brodrens öga men icke bjälken i det egna ögat.

Detta salt i karaktären gör en sträng mot sig själf. Men denna stränghet är icke lefnadströtthet och hat till lifvet. Själf tukt är icke själfmarter. Det är i lifvets och icke i dödens intresse jag svänger gisslet. Det är ett *hoppfullt* ord, det där af aposteln till Timoteus: »den lekamliga öfningen är till föga nytta, den andliga är nyttig till allt». Af sådan gymnastik blir det en muskulös kristendom. Det kristliga lifvet är icke blott impulser och ingifvelser och höga föresatser, lika litet som det naturliga lifvet är bara anlag och gåfvor. Det kristliga lifvet måste liksom det naturliga utvecklas och genom trägen öfning realisera sina anlag och förmögenheter. Gymnastik är icke nödvändigare för utvecklandet af en stark och skön kropp än för utvecklandet af en stark och skön karaktär. På båda om-

rådena är det sant, att öfning ger färdighet. På båda områdena är det sant, att uppfostran väsentligen har till mål att bibringa goda vanor. Man kan aldrig lära sig att gå på teoretisk väg utan att också praktisera. Och öfver hufvud kan man intet lära på annat sätt än att också göra.

3. Saltet har emellertid en tredje egenskap, som jag vill angifva genom att betona det väl kända förhållandet, *att det verkar i löst form*. Det är salt, endast försåvidt det smälter och upplöses. Det vill säga, det är ju salt äfven förut, men det är, ville jag säga, salt blott i teorien. I praktiken blir det salt först då det smälter. Och salt är synnerligen lättsmält. Det tar ej några skarpa syror. En droppe vatten är nog.

Den kristliga karaktären undgår ej den pröfning, som ligger i en jämförelse med denna saltets egenskap. Frälsaren har uttalat denna fordran på det kristliga lifvet, då han säger: »den som mister sitt lif, *han* skall finna det. Det kristliga lifvet kan ej låna sig fram. Det är dyrt. Och priset är: själfuppoffring. Det är med det kristliga lifvets uniform som det är med blommandes färg och doft: den är en härlighet, som är vuxen från samma rot som lifvet själf, ja, den är en härlighet, som kostat de allra dyraste lifsafterna.

Det är dyrt att lefva. Och där gäller ingen kredit. Hvarje den minsta lifsyttning kostar just så mycket kontant. Det kan låta underligt men är dock bokstafligen sant, att det kostar en bit

af ögat att se och en bit af örat att höra och att med hvarje hjärtats slag en bit följde med af hjärtat själf. Den som är rädd för utgifterna, skall icke tänka på att lefva. Han gör bäst uti att lägga sig att dö. *Det* kostar ingenting. Men det inbringar ingenting heller. Jag vill nämligen redan här inskjuta hvad vi göra väl uti att behålla i minnet: att lifvet också har inkomster, som naturligtvis döden icke vet af. Det är dyrt att lefva och billigt att dö. Men den billigheten betalar sig icke. Det är tiggarens usla ekonomi. Lifvet har inkomster, som stå i härlig motsvarighet till dess utgifter. Ett kungligt lif har kungliga inkomster. Och härligt att säga, på det andliga lifvets område kan man skaffa sig kungliga inkomster på den enkla vägen att skaffa sig kungliga utgifter. En stor lunga fylles lika lätt till brädden som en liten.

Det var dock här egentligen tal om det kristliga lifvets utgifter och icke dess inkomster, ehuru det var nödvändigt att nämna de senare för att icke gifva affären ett alltför hopplöst utseende. Det är tillika sant, att det är den enda stora sanna hushållningen med lifvet att utgifva det. Det vore en missförstådd ekonomi af ljuset att rädda sin talg undan lågan. Det är endast den talgen, som kommer i lågan, som lyser. Och ljusets sanna ekonomi är att förvandla en så stor procent af sin talg som möjligt i ljus. Det vore en missförstådd sparsamhet, som gläder sig åt de kol, som kommit med i asklådan. De kolen hafva ej gifvit värme.

Den rätta och sanna ekonomien i våra kaminer är att så elda, att vi hafva bara aska i askpannan. Och så är det också vårt lufs sanna och enda ekonomi att *uppoffras* utan förbehåll och undantag.

III.

Växen!

»Växen i nåden och vår
Herre Jesu Kristi kunskap!»
2 Petr. 3: 18.

Min text innehåller ett enda kort kommandoord: *växen!* Detta är först och främst ett kommandoord, som icke kan åtlydas af alla. Det tjänar till intet att så kommendera en stock och en sten. Endast det lefvande kan höra och lyda en sådan befallning. Endast det lefvande växer. Men å andra sidan, allt lefvande växer. Det är lifvets förmånsrätt och adelsmärke, att det växer.

1.

Den första tanke, som möter oss i sammanhang med detta kommandoord, är den: hvad är det att växa? Ja, vi kunde besvara den frågan genom att först säga, hvad det icke är. Att växa är för det första icke bara att öka i mål och vikt. Det är icke *bara* det, ehuru sant nog ibland det tillhör växandets kännemärken. Plantera ett majs-korn i jorden. Det är icke större än toppen af ditt lillfinger och väger icke mer än ett sandkorn. Men innan kort har dock

detta lilla, svaga, lätta korn blifvit till ett väldigt majsstånd, en riktig Goliat, som behängt sina öron med hundratals likadana korn som det utsådda. Att växa är således åtminstone ibland att öka i mål och vikt. Det veta vi alla, och därom påminnas vi dagligen af våra gossar och flickor, som växa ur sina kläder och växa ur våra armar.

Men vore växandet bara det, då kunde man säga, att äfven bergen och jordhögarne och stenrösen växa. Ja, ibland uttrycka vi oss också litet oegentligt i den delen, såsom då vi säga, att en byggnad växer i höjden, eller att någons sorger och bekymmer växa. Alla veta vi dock, att sådana talesätt äro oegentliga. Stenrösen växa icke, hus växa icke, icke heller växa sorger och bekymmer. De växa icke mer än siffertalen växa, då man adderar dem tillsamman till en stor summa. Ett stort additionstal har icke vuxit fram. Det har rätt och slätt adderats ihop. Och så är det med det additionstal af tjugufyra timmar, som vi kalla en dag, och icke annorlunda med det större additionstal af 365 dagar, som vi kalla ett år. En dag är icke en fullvuxen timme, lika litet är ett år en fullvuxen dag. Hvarken tid eller ting växa. *Det* är utmärkande för lifvet allena.

Att växa är således något annat än att bara öka i mål och vikt. Hvad då? Jo, kort sagdt *att förnyas*. Eller med andra ord, det är att oafslätligt och beständigt *blifva*. Detta att blifva eller varda kan sägas endast om det lefvande.

En sten är, en planta icke blott är utan varder eller med ett annat uttryck förnyas. Och detta vardande eller förnyande fortfar äfven sedan det yttre, för ögat synliga växandet upphört. Äfven sedan eken blifvit fullvuxen och ingen längre iakttager att hon växer på höjd och bredd, så växer hon dock i den meningen att hon förnyas. Så är det också med våra gossar och flickor. Under några år växa de så, att det både syns och känns. Men äfven sedan de upphört att växa i den meningen, så hafva de icke därmed upphört att växa. De äta fortfarande och slita kläder fortfarande, och det är icke för ingenting. Det kunde visserligen låta litet underligt att säga, att man växer äfven sedan man blifvit fullvuxen, men det är dock så.

Detta »osynliga» växande, om vi så få kalla det, är en förnyelse, som består däri, att man alltjämt blifver hvad man är och enligt lifvets lagar icke kunde vara utan att alltjämt blifva. Ty på lifvets område, såsom Luther säger, finnes intet varande utan allt är ett vardande. Detta osynliga växande är i själfva verket icke till arten ett annat än det synliga. Och det kan illustreras på följande sätt: Allt växande är en förnyelse. Men denna förnyelse är hos våra gossar och flickor en så lönande affär, att den dagligen lämnar ett öfverskott öfver alla utgifter. Och resultatet blir, såsom man kan tänka, en behållning i kassan af lif, och det ger sig till känna i en ökning uti mål och vikt. Därefter kommer en tid, då det går jämnt upp med inkomster

och utgifter. Förnyelsen förnyar nog för de dagliga utgifterna. Det är lifvets medelålder. Och slutligen kommer, vemodigt att säga, en tid, då affärerna gå sämre, då förnyelsen ej fullt räcker till de dagliga behofven. Då måste man sätta sig i skuld. Och den obeveklige fordringsägaren är döden.

Jag har anfört detta exempel från det naturliga lifvets område endast såsom en illustration. På det andliga lifvets område behöfver det icke gå utför med affärerna till ruin och bankrutt. Det skall jag strax visa. Men hvad jag vill illustrera är den sanningen, att det finnes ett växande, som icke märkes därpå, att man samtidigt ökar i mål och vikt, och att följaktligen icke detta, att öka i mål och vikt, kan vara hela hemligheten med växandet. Att växa är att förnyas, och i den meningen kan man säga, att man växer, så länge man lefver, och allt som lefver växer.

Att lifvet förnyas betyder, att lif är beständigt någonting ungt och nytt. Det vore mycket oegentligt att tala om gammalt lif. Det är med lifslågan som med lamplågan: hon är aldrig två sekunder samma låga, och dock samma låga. Lampan är densamma. Lågan är alltjämt en ny låga och dock alltid samma låga. Så är det ock med oss. Så länge vi lefva, så lefva vi stundligen ett nytt lif. Vi blifva gamla såsom lampan åldras, men lifvet är ungt såsom lamplågan är, ända tills hon slocknar. Gamla gubbar

kan man tala om. Men gubbens lif är hvarje sekund lika färskt och ungt som det späda barnets.

Ja, redan hvad vår lekamen angår, försäkras vi af de lärde, att en människa med full lifskraft bokstafligen förnyas hvart sjunde år eller, såsom senare forskningar lära gifva vid handen, hvart tredje år. Hvert tredje år är således vår kropp en splitter ny kropp. Och att dö af ålderdomssvaghet, hvilket är det enda naturenliga sätt att dö, om vi skola kalla något dödssätt naturenligt, betyder intet annat än att livsverksamheten blifvit så trög och långsam, att, såsom jag redan sagt, kroppens utgifter dagligen öfverstiga hans inkomster på ett sätt som förr eller senare måste bringa honom i konkurs. Eller, för att låna en annan bild, det betyder, att lifslågan brinner allt svagare och svagare af brist på olja, tills hon slocknar. Men äfven hennes sista flämtande var ett ungt och nytt andedrag.

Än bättre passar detta in på det andliga området. Med den stora och viktiga skillnaden, att där icke behöfver komma i fråga att lågan skall slockna af brist på olja, ehuru det kan hända och händer. Det andliga lifvet är till sin natur ett evigt lif. Det innebär en förnyelse, som icke är begränsad till sina resurser. Det innebär ett växande, som icke är begränsadt till sina möjligheter. Lefva vi det nya lifvet alls, så lefva vi det ungt och färskt hvarje minut. Att tala om gamla kristna är riktigt, men det är viktigt att därvid ihågkomma, att gamla kristna icke lefva någon gammal kristendom. Det andliga lifvet är

sanningens lif och har del i sanningens natur, som är att vara »ett gammalt bud, alltjämt nytt», för att låna en skenbar paradox från aposteln Johannes. Alldeles såsom solen är gammal men dess ljus alltid nytt för dagen. Gårdagens sol-sken få vi aldrig mer se. Och så långt på vår blick ankommer, se vi en ny sol hvarje morgon. Vi se nämligen icke solen själf utan bara hennes ljus. Och rätt förstådt är det allt vi se. Att lefva, det vill säga att alltjämt blifva lefvande.

Och här låter vår text själfmant tillämpa sig. *Vären!* Det är sagdt såsom en varning till dem, som mena sig kunna lefva på gamla minnen. Det är sagdt såsom ett framåt marsch till soldaten, som har försjunkit i drömmar öfver vunna segrar i stället för att tränga fram till nya. Minnen äro blomsterprydda grafvar för den, som *dröjer* där. De äro pålitliga vägmärken för den, som ilar dem förbi. Segrarens plats är icke på slagfältet för i går utan på slagfältet för i dag. Glömmen icke det, unga kristna, att det att lefva är att växa och att växa detsamma som att förnyas.

Det lif, som dagligen förnyas, kan icke blifva gammalt. Det är skönt att se detta i erfarenheten. Det visar sig hos de troende åldringarna. Jag talar här närmast *till* de unga, och då må det ej synas opassande att tala *om* de gamla. Betrakten åldringarna, I unga! Men betrakten då icke bara deras grå hår och deras lutande gestalt och deras rynkor och andra kroppsliga svagheter. Veten, att det är ett ungdomligt lif,

som knoppas och sväller under det skrofliga yttre såsom vårbrodden under den mörka mullen. Äro deras lifsblomster vissnade? Hafva dessa förlorat sin färg? Ack nej, kommen dem nära, och I skolen uppfriskas af deras andliga doft, liksom af resedor och rosor, plockade i dag. Det är angenämt att vara i unga kristnas sällskap, men det är icke mindre angenämt att vara i gamla kristnas sällskap. Det kristliga lifvet doftar lika skönt från gamla som unga blomsterstånd. Alldeles som törnrosorna dofta lika skönt från den gamla rosenbusken som från den unga. Ja, i verkligheten är ju törnrosen på den gamla busken lika ung som törnrosen på den unga. I hafven lagt märke till att höstens blommor äro de färgrikaste af alla. Ack, huru ofta har jag ej beundrat denna friska, andliga lifsfärg hos gamla hjärtekristna. Det andliga lifvet åldras ej med åren, det vissnar ej med hälsa och krafter, det kyles ej af vinterns snö, som kommer lemmanne att stelna. Tvärt om är det ofta fallet, att ju äldre en kristen blifver, desto ungdomligare blir han till sitt sinne. Bokstafligen såsom Paulus erfor det: »Om också den utvärtes människan förgås, så förnyas dock den invärtes dag för dag». Det är som om dessa gamla kristna glömt bort lifvets sorger och bara komma ihåg lifvets fröjder. Det är som om de redan klädt sig i söndagskläder. Och liksom höet aldrig doftar friskare än då det är nyslaget, så är ofta nog en kristens dödsbädd hans lifs allra rikaste blomsterbädd.

Att växa är att förnyas. Men icke bara i meningen att varda hvad man är. Det må vara en definition, som understundom räcker till för ordet i dess tillämpning på det naturliga lifvet. Men i det andliga lifvets lifshistoria menas det att växa alltid att varda något annat och mer än man är, kort sagdt att *utvecklas*. Se på hvete-kornet, som utsås i jorden. Det växer till en brodd, brodden till ett stånd, ståndet utvecklar en blomma, blomman mognar till ett ax, fullt af hvete-korn. Detta är den allmänna gången, lifvets skolgång: från frö till brodd, från brodd till stam, från stam till blomma, från blomma till frukt. Frukten är målet. Allt som växer är på väg till ladan. Och det är fallet äfven med oss. Men så är det också sant, att vägen till ladan är växandets. Det finnes intet annat sätt att utveckla frukter än detta: låt dem växa fram! Den som stannar i växten stannar på vägen till ladan. Skörd är mognad. Om han än vore mycket nära, ja, om han vore just färdig att gå i ax, så gagnar det icke, om han icke *blir* ett ax.

Jämför ett ekållon med en ek! Hvem kan tro, att detta lilla ekållon, som jag plockat upp från marken, är en ek, nej, en ekskog? Intet mänskligt öga kan se en ek i ett ekållon. Tron allena ser det, och tro är erfarenhet. Det kan ådagaläggas. Plantera ekållonet i jorden, låt det växa! Det är en djup, oförklarlig gåta med detta växande. Men gåtan uppenbarar sig för allas ögon i eken, såsom en hemlighet, som blifvit en åskådlighet.

Och samma gåta förklaras i vårt andliga lif. Vi veta icke hvad vi skola varda. Vårt lif är förborgadt med Kristus i Gud. Men tron, som får läsa i Guds stora facitbok, vet svaret redan på förhand. »Vi skola varda Gud lika och se honom såsom han är.» Och »då Kristus, vårt lif, uppenbaras, skola vi uppenbaras med honom i härlighet». *Huru* löses denna gåta? På det sättet att vi äro införlifvade eller samplanterade med Kristus och växa i honom.

2.

Vi hafva sökt besvara frågan hvad växande är. Men allt växande har vidare *sina villkor*. Det är den andra stora tanken, som möter oss i denna text. Ekällonet växer icke i byrålådan, äfven om man bäddar åt det med siden och sammet. Det måste planteras i jorden och dö där. Det är det första villkoret. Det som icke kan dö kan icke växa. Det gäller allt lif, och det gäller det andliga lifvet. Såsom det heter: införlifvade med Kristus genom en lika död, införlifvade med honom i en lika uppståndelse. Det förre är villkoret för det senare.

Men att dö är icke hela villkoret. Villkoren för växandet äro icke uteslutande i fröet eller i jordmånen. De äro i luften och i solskenet. Utan sol och regn komme det planterade kornet aldrig upp ur jorden. Sådd vore då liktydigt med jordfästning i ordets bokstafliga, hopplösa

mening. Dessa villkor för växandet har min text uttalat i orden: växen i *nåden och vår Herre Jesu Kristi kunskap!* Hvad sol och regn och luft äro för det lekamliga lifvet, det är Guds nåd för det andliga lifvet. Låtom oss litet närmare se på denna jämförelse! Hemligheten med allt växande är att vara i solskenet, det veta vi alla. Men ingen kan förklara den hemligheten, ingen kan omtala, *huru* solskenet meddelar sitt rika, hemlighetsfulla lif i tusende gestalter åt det lefvande. Hvad äro egentligen de böljande sädesfälten? Ingenting annat än förvandladt solsken. Hvad är egentligen blommans doft? Ingenting annat än förvandladt solsken. Hvad är fågelns kvitter? Förvandladt solsken. Tag undan solskenet, och inga hveteskördar vaja mer, ingen blomma doftar, och ingen fågel kvittrar.

Allt detta är Guds nåd för oss. Guds nåd omskapade och omskapar oss till nya människor. Alla kristliga dygder äro bara förvandladt solsken af Guds nåd. Hvad är kristligt hjältemod? Det är Guds nåd, vuxen i styrka, liksom den väldiga ekens knotiga ved är solsken förvandladt i styrka. Hvad är kristlig ödmjukhet? Det är Guds nåd i blomsterdoft. Hvad är kristlig fröjd? Det är Guds nåd i det andliga lifvets fågelkvitter. Med detta för ögonen får det en särskildt skön mening, då Judas manar oss att alltid hålla oss i solskenet af Guds kärlek, och en särskildt allvarlig ton den varningen af Paulus, att ingen må försumma Guds nåd.

Liksom Guds nåd är för det andliga lifvet allt hvad luft och solsken äro för det lekamliga, så är vidare Kristi kunskap för det andliga lifvet allt hvad näringsmedlen äro för det lekamliga. Ett sant ordspråk säger: »Vi blifva hvad vi äta». Vi äro nära släkt med den spis vi förtära. Eller rättare, vi blifva det genom att äta. Den som icke vill blifva släkt med det, som är orent och osundt, han må låta bli att äta det. Och å andra sidan kan man icke blifva verkligen ett med det som är rent och godt, med mindre än att man äter det. Såsom Kristus också har uppmanat oss att äta honom och förklarat, att det är villkoret för att lefva i honom. Om vi icke äta hans kött och dricka hans blod, hafva vi icke evigt lif. Det eviga lifvet är nämligen, säger frälsaren, att känna Gud och den han har sändt, Jesus Kristus. Och då förstå vi, att detta lif icke kan näras af någon annan spis än Kristus själf. Att äta är den process, genom hvilken man mottager, smälter och med sin egen organism assimilerar föda, det må nu vara på det andliga eller lekamliga lifvets område. Man äter icke bara med tänderna. Man äter med ögonen och öronen och alla själens osynliga organ. Och detta själens ätande är det, som kallas *tro*. Det är därför allt andligt lif förutsätter tro och å andra sidan tro är raka motsatsen till overksamhet. Tro är det mest aktiva af allt som är aktivt, såsom själf en verksamhet och villkoret för all verksamhet.

Själfvä ätandet är, såsom hvar människa vet, ett oomtvisteligt bevis på lif. Äter man, så lefver man. Och särskildt har man, såsom bekant, en strykande aptit under uppväxten. Den tiden säger man i allmänhet aldrig nej till matbuden, huru tätt de än komma. Det är ett dåligt tecken att förlora matlusten. Det må vara för tillfället ekonomiskt, och det må vara ansedt förnämt och fint att äta litet. Men i längden är det ruinerande, och förnämheten betackar jag mig för. Äfven i andligt afseende må det finnas de, som mena det vara ett bevis på andlig öfverlägsenhet att kunna undvara regelbundna bastanta måltider af den spis, som är Kristi kunskap och meddelas i nådemedlen. Men äfven den förnämheten är blek och mager och skvallrar på sig själf. Hellre en enfaldig ätare, frisk och salig, än att magra och dö på förnämhet.

3.

I största korthet en tredje tanke. Växandet har äfven ett *mål*. Och detta mål är kort sagdt fullkomlighet. Allt, som växer, växer till fullkomlighet, fullkomlighet för hvarje lif inom dess egen art. Allt lefvande har med lifvets gåfva fått denna längtan att fullkomnas. Om ekållonet kunde ropa ut sin lifsträngtan, så skulle den lyda så här: låt mig blifva en ek, en ek! Alldeles som våra gossar och flickor längta efter att blifva stora. Se, huru de sträcka på sig! Sträcka på sig! Det är just det rätta ordet. Det

gör aldrig den döde. Men det gör allt lefvande, från den lilla linnean, som knappt räcker med sin kalk öfver mossan, till tallen, som lyfter sin krona högt mot skyn.

På det lekamliga området är man snart fullvuxen, såsom man säger. Och i det hela är den synliga tillväxtens tid mycket kort. Och det är ej heller stor skillnad i storlek mellan de största och de minsta. Det är knappt en aln, som skiljer jätten från dvärgen. Ingen räcker upp till molnen, och ingen aspirerar så högt. Men i andligt afseende har man ett högre rum att växa uti. Där är det oändligt mycket högre till taket. Och äfven till det andliga lifvets första instinkt hör »att sträcka sig efter det som ofvantill är», efter ett mål ofvan molnen, det himmelska och eviga. Det är underligt, hvilka stora tankar och förhoppningar äfven det allra minsta Guds barn fått i sitt hufvud om evig ära och storhet och glans. Till det andliga lifvets företeelser hör icke minst detta, att vi sträcka oss efter det som ofvantill är, sträcka oss, så att det stundom knakar i lederna. Det gör ingenting, om det knakar. Det är en signal, att vi växa. Denna längtan och trånad förstås ej af världen. Liksom musikhataren icke kan förstå, hvarför musikälskaren gör sig allt detta besvär för konsten. Eller liksom den tama gåsen i fabeln, med näbbet djupt i degtråget, med förnämt förakt hånar de vilda gässens trängtan att fara till fjärran land.

Det andliga lifvets mål angifver vår text i alldeles samma ord som dess villkor. Och vill-

kor och mål äro i grunden en och samma sak, sedd från två synpunkter. Målet är således: Guds nåd och Jesu Kristi kunskap.

Guds nåd såsom mål för vårt växande är hvad vi redan angifvit såsom fullkomlighet, allenast från Guds synpunkt. Vi växa *i* Guds nåd, i Guds ynnest och välbehag, *till* Guds nåd, det är till Guds ynnest och välbehag. Med andra ord, Guds ynnest och välbehag växa oafslåtligen öfver dem, som växa i nåden. Att växa i nåden betyder att alltmer växa in i Guds ynnest, att med hvarje dag blifva en mer outhärlig gunstling vid det himmelska hofvet. Och hvilka utsikter till befordran, till rikedom och ära detta innebär, kunna vi bara ana. Verkligheten skall dock öfverstiga våra djärfvaste förhoppningar. Såsom Paulus säger: »Hoppet skall icke bringa på skam, ty Guds kärlek är utgjuten i våra hjärtan. Angående själfva talesättet om Guds nåd såsom frälsningens mål, må medgifvas, att det är mer sällsynt i skriften än talesättet om Guds nåd såsom frälsningens villkor och grund. Men utom vår text, där denna mening åtminstone *kan* förstås, förekommer det i denna mening på ett ställe hos Paulus, nämligen det oförliknligt sköna Ef. 2: 7: »På det att han i de kommande tiderna skulle visa sin nåds öfversvinneliga rikedom genom sin godhet mot oss i Kristus Jesus».

Jesu Kristi kunskap såsom mål för vårt växande innebär allt det lockande och härliga, som ligger uti att genom en fullkomlig bekantskap med honom blifva honom lik. Att känna

Kristus är evigt lif, att känna honom fullkomligt är evigt lif i sin fulländning. Efter den bekantskapen hungrar och törstar hvar och en, som lefver det andliga lifvet. Det är det andliga lifvets kunskapstörst. Öfverallt i skriften höra vi de heliga ropa ut denna sin kunskapstörst. Job säger: »Fri från min hud, som är så förstörd, och från mitt kött skall jag skåda Gud! Honom skall jag skåda och se med egna, ej en annans ögon. Därefter längta mina njurar i mitt lif». Paulus säger: »Jag räknar det allt såsom förlust mot det öfverträffande i min Herre Jesu Kristi kunskap, för hvilkens skull jag blifvit förlustig alltsamman och räknar det såsom afskräde, på det att jag må vinna Kristus». Och åter: »Nu känner jag endels, men då skall jag känna fullkomligt, såsom jag ock blifvit känd». Och huru det tillgår att »vinna Kristus», det har han skildrat i de orden: »Men vi alla, som med aftäckt ansikte skåda Herrens härlighet i en spegel, varda förvandlade till samma bild, från härlighet till härlighet, såsom från Herrens Ande».

Ingen normalt utrustad människa saknar kunskapstörst. Redan nyfikenheten är ett barnsligt uttryck för den mänskliga hungern och törsten efter att veta. Att icke äga någon sådan hunger och törst alls betyder, att man saknar det lif, som äger detta lifsmärke. Man är då en idiot, i saknad af det intellektuella lifvet. Lika säkert är det för det kristliga lifvet ett ofelbart känne-
märke, att det hungrar och törstar efter att lära känna eller, som Paulus med ett utomordentligt

rikt uttryck säger, »vinna» Kristus. Kristus själf är föremålet för de troendes kunskapstörst. I honom är redan kunskapens alfabet, såsom det heter, att han är alfa och omega. I honom äro vidare *alla* kunskapens skatter förborgade. Han är sanningens källa.

Man har någon gång fotograferat det inre af ett människoöga på en nyss afliden och funnit där en tydlig bild af det sista föremål, som ögat betraktade, innan det brast i döden. Om man sålunda kunde fotografera den bild, som Guds barn, alla Guds barn, gömma i det inre af sin själs ögon, så skulle den bilden alltid och utan undantag blifva Kristus. På honom hvilade deras öga i lifvet, på honom i döden. »Om man kunde», sade jag. Uppståndelsens under *skall* göra det. Uppståndelsens under skall aftäcka Kristusbilden hos hvarje troende, såsom Paulus sagt om den nya människans lifsutveckling, att hon »förnyas till kunskap efter dens bild, som skapat henne, där är icke grek och jude, omskärelse, barbar, skyt, träl, fri, utan Kristus är allt och i alla».

IV.

Törstig igen!

Att törsta är både en brist och en förnämhet, en fattigdom och en ära. Det är lifvets adelssköld. Allt lefvande törstar.

Törst är för det första ett kvantitativt behof, alldeles såsom lifvet själf är icke blott en kvalitet utan en kvantitet. Man kan visserligen ej subtrahera något från lif, men man kan oändligt addera därtill. Och ju mer lif, desto mer törst. Den späda linnean dricker sig otörstig från daggen, som faller på hennes kalk. Eken behöfver hällregn. Elefanten kan ej släcka sin törst med den droppe, som tillfredsställer myggan. Ju mer lif, desto mer törst.

Men törst är också ett kvalitativt behof, och man kan tala om en högre och lägre törst, alldeles som man kan tala om ett högre och lägre lif. Lif finnes af många arter. Och hvarje ny art af lif har sin nya art af törst.

1.

Den lägsta arten af törst, törsten efter lekamtligt vatten, är gemensam för allt lefvande

här i världen. De som så törsta äro i den ojämförligt stora majoriteten af de törstandes församling. Men ju högre upp i skalan vi komma, desto färre följa med. Leden af de törstande glesna.

Redan den fysiska törsten, som är gemensam för de törstandes hela släkte, är af det intresse, att vi böra ägna densamma några ord. Och vi märka då, att all fysisk törst är en törst efter vatten och vatten allena. Det vill säga, det är det enda naturliga att så törsta, af det skälet att i hela naturens rike intet annat finnes som släcker törsten. Man kan inbilla sig, att man törstar efter annat och gifva sin törst många och främmande namn. Men det hindrar ej, att det dock egentligen är vatten man törstar efter. Naturen bedrages ej med en falsk etikett på flaskan. Man må kalla det en läskedryck huru mycket som helst. Det finnes ingen läskedryck utan vatten, och det egentligen läskande i hvarje läskedryck är vatten, och drycken är läskande i proportion till den procent den innehåller af rent vatten. Tag vattnet ur brännvinet, och det återstår bokstafligen »eldvatten». Tag vattnet ur ölet, och det återstår en nypa socker och salt. Ja, tag vattnet ur mjölken, och det som återstår, ost, fett, socker och salt, har ingen egenskap att släcka törsten. All fysisk törst, kallad vid sitt rätta namn, är alltså en törst efter vatten.

Men äfven det friskaste och renaste vatten släcker törsten endast för tillfället. Och vid den porlande källan, som lockar den törstande med

sitt friska svall, sitter liksom en gång vid Jakobs brunn den höge främlingen, den allvarlige profeten, den sympatiska frälsaren, och säger, om han kan göra sig hörd af de törstande: »Hvar och en som dricker af detta vatten varder törstig igen». Och den som då låter sig så pass distraheras från sin naturliga törst, att han lyssnar till de orden, skall i dem finna en text af långt vidare tillämpning än orden strax synas innebära.

2.

Det finnes nämligen i världen, såsom vi sagt, törst af många slag och därför också brunnar af många slag, till hvilka de törstande samla sig. Först låt oss nämna *hälsobrunnarne* och de många tusen, som där äro samlade för att dricka hälsa. Förr i världen hade man en annan uppfattning om hälsa och sjukdom än nu. Då gick läkemetoden ut på att förgifta, strypa, kväfva eller på annat sätt mörda och förgöra sjukdomen. Och i raseriet, hvarmed man förföljde sjukdomen, hände det, att man satte till både hälsa och lif. Nu glömmen man sjukdomen och uppbygger hälsan. Det må fortfarande finnas en och annan medicinsk vetenskapsman, som är intresserad uti att torka, gömma och studera sjukdomarne. Men för folk i allmänhet hafva de intet intresse. De dricka hälsa och fråga sist efter hvart deras sjukdomar taga vägen, bara de blifva af med dem. Om denna omvändelse från apotekens och receptens trollvalde vittna de tusen hälsobrunnarne

och själfva talesättet att »dricka hälsa och krafter». Nu vet man, att den enda medicin, som biter på sjukdom, är lifskrafter.

Att törsta efter hälsa är utan tvifvel en mycket ädel törst. Och en törst, som lockar den store läkaren att sätta sig vid hälsokällans rand för att komma till tals med brunnsdrickarne. Och hans ord är den rena sanningens: »Hvar och en som dricker af detta vatten varder törstig igen». All hälsa, vunnen vid hälsobrunnarne i världen, är tillfällig, är hvad man kunde kalla bara *akut* hälsa. Man kan nämligen med lika stora skäl tala om akut och kronisk hälsa som om akut och kronisk sjukdom. Det anses värre att lida af en kronisk än af en blott akut åkomma. En kronisk sjukdom trotsar i regeln all läkareskicklighet, då däremot akuta sjukdomar någon gång kunna botas, ehuru det som sagdt äfven i det fallet blir bara en akut hälsa man erhöill i utbyte för den akuta sjukdomen. Och akut hälsa är en sådan som varar blott en dag eller så. Den akuta hälsan är liksom ett litet lustspel mellan akterna af ett längre sorgespel, dödens sorgespel.

Frälsarens varning är dock på samma gång en uppmuntran. Han tillägger: »Den som dricker af det vatten, som jag ger, skall icke törsta till evig tid». Och därmed ger han ett recept till en kronisk eller rättare evig hälsa. En sådan hälsa kan aldrig vara uteslutande kroppens. Den, som vill vinna evig hälsa, måste börja med en brunnsdrickning för själens vederfående. Och

med en frisk själ är det bara en tidsfråga att äfven vinna kroppslig hälsa. Det vet hvarje läkare, att äfven ett tillfälligt kurerande af kroppslig opasslighet är beroende af själens och sinnets stämningar. Att afund är en röta i benen, att vrede i själen alstrar ett öfverlopp af galla i lefvern var ej mer bekant för den vise Salomo än för all erfarenhet i vår tid. Bland alla recept för långt lif och goda dagar, försökta af medeltidens alkemister och nutidens medici, är intet att jämföra med ett, ursprungligen skrifvet för mer än tretusen år sedan af en hebreisk skald och rekommenderadt tusen år senare af en apostel. Det lyder fullständigt som följer: »Den som vill älska lifvet och se goda dagar, han afhålle sin tunga från det som är ondt och sina läppar från att tala svek, han vände sig bort från det som är ondt och göre det som är godt, han söke frid och trakte därefter».

Lyckligtvis är också i Sion öppnad en brunn emot synd och all orenhet. Denna brunn är vid korset. Dess helbrägdagörande våg är blodet, som renar från alla synder dem, som vandra i sanningens solsken och bada sin själs lungor i nådens höga, rena atmosfär. Och, som sagdt, för dessa brunnsgäster är det endast en tidsfråga att vinna äfven kroppens hälsa. Det sker i uppståndelsen från de döda, då vi från Herrens egna läppar i en salig morgonkyss dricka evig hälsa och ungdom och lycksalighet.

3.

Men det finnes andra brunnar och brunnsdrickare. Där äro de *sinnliga fröjdernas* brunnar. Eller rättare, de äro inga brunnar utan dypölar, usla brunnar, som intet vatten hålla. Och dock äro de sökta af en törst, i grunden noblare än törsten efter vatten och hälsa. Det är törsten efter lycksalighet. I denna törst höjer sig människan öfver djuren. I förvillelserna af denna törst sänker hon sig djupt under dem. Människans begär äro för tunga att styras af ett så lätt roder som instinkten. Och hennes tyngd är hennes vilja, hennes själfbestämmelserätt. Hennes törst efter njutning är omätlig, omätlig, och alltså icke en kroppens törst, utan andens. De sinnliga passionernas brand är visserligen en vådeld i kroppen, men en vådeld *från* själen. Kroppens kraf i denna törst kan tillfredsställas, om än bara för tillfället. Själens kraf icke för en minut.

Äfven vid dessa brunnar sitter frälsaren, upprepar med oändligt allvar och oändlig sympati den sanningen: »Den, som dricker af detta vatten, varder törstig igen». I varningen ligger som vanligt en uppmuntran. Erkännande det berättigade och oafvisliga i denna törst visar han de törstande från dypölarne till de friska källorna, till de springkällor, som välla i dem, hvilka ställt sig under det renande, saliga inflytandet af Guds ande och af Guds ande lärt att lefva böne-

lifvet, nådelifvet, sällhetslifvet i Gud. Där är en ren, sann lifsglädje, ett nytt, evigt lifs fulla puls, en hälsa och en kraft, hvars diagnos är »rättfärdighet, frid och fröjd i den helige ande» och hvars ovissneliga ungdomspoesi är: »min kropp och min själ jubla emot lefvande Gud».

4.

Men vi hasta till andra brunnar. Där är *girighetens*, ack, ännu torrare än den förra. Han innehåller i stället för vatten ett gult stoft kalladt guld. Huru het och förvänd är icke denna törst! Och dock i grunden en nobel törst äfven den. Törsten att äga är en andens törst, nedlagd af Gud själf hos oss. Vi äro millionärer af skapelsen och kunna aldrig vänja oss vid fattigdom. Hvem kan beskrifva alla de umbäranden och försakelser, som den girige underkastar sig för att öka sina skatter, för att lägga en handfull mer af det gula stoftet till högen, för att, kunde vi sanningsenligt säga, ytterligare *fylla igen* sin brunn! Lustspelsförfattare må finna i dessa försakelser, denna själförgätenhet, en outtömlig källa för satir och gyckel. Det är dock snarare ett sorgespel, värdt våra tårar, än ett lustspel, som gör anspråk på applåder och ett tanklöst grin. Denna passion för guldet är dock också den ett vittne om människans storhet och höghet, liksom en bleknad adelssköld på tiggarens mantel, angifvande en förnämhet, som saknar medel att hålla sig uppe. En tiggare en

grefve! Och storheten förråder sig däri, att den girige aldrig blir nöjd, aldrig får sin törst tillfredsställd, alltjämt bara törstar och åter törstar, så att hans törst på samma gång är en protest, ett *nej* till det, som han så passioneradt älskar. Alldeles som den greflige tiggarens förnäma hållning och skick protestera mot de trasor, i hvilka han är insvept. Och sanningen att säga är denna förnäma hållning *lika mycket hans* som trasorna han bär.

Det oförsonliga, det på samma gång stora och usla, det tragiska och hopplösa i girigheten är just det att hon är en *evig* lystnad, vänd in på *förgängliga* ting. Men han, som blef fattig för vår skull, på det att vi genom hans fattigdom skulle varda rike, han upptäcker till och med i den utsvultne svinaherdens mantel en flik af dräkten från fadershemmet, en flik, från hvilken sonens namn och titlar icke kunnat fullständigt utplånas. Och i varningen för de usla brunnar, som intet vatten gifva, inlägger han den kärleksfulla eggelsen att söka och finna lifvets källa, som har vatten till fyllest. Girigheten är själens lungsot. Och ingen sjukdom trotsar så all läkekonst och all medicin som lungsot. Skall en sådan patient räddas, så beror det på om han kan äta och öka sin vikt. Honom tillråda doktorerna att bo högt och torrt och hafva sina rum mot solsidan. Och så är äfven den giriges enda räddning att få syn på ännu större skatter, lifvets skatter, för hvilka han förgäter de ringare.

Lif är mer än guld. Och det strängaste straff, som någonsin kan upptäckas för den girige, vore att gifva honom hela hans vanvettiga lystnad. Det är lärdomen i den grekiska sagan om kung Midas, som Apollo straffade för hans girighet på det sätt att han gaf honom makten att till guld förvandla allt, som hans andedräkt berörde. Öfverlycklig skyndade girigbuken, så fort solen gick upp, ut i trädgården, där han innan kort förvandlat hvarje planta och hvarje träd till den metall han så älskade. Han fann dock snart, att han utrustats med en farlig makt. Icke blott blef all hans spis, som han ville njuta, i hans mun förvandlad till onjutbart guld, utan då han satt i sina sorgliga betraktelser öfver att nödgas svälta ihjäl, tack vare Apollos gåfva, och hans lilla dotter oförmodadt kom springande i hans famn för att trösta honom, så vardt äfven hon till hans fasa genast förvandlad till en guldbyst. Lyckligtvis återgjorde högre makter hvad han så illa gjort. Apollo gaf honom på hans enträgna bön makten att med sin andedräkt återställa guldets till lif igen. Och sådan var den afsmak för den gula metallen han under tiden fått, att han omedelbart återställde till lif icke blott den guldbyst, som bar hans egen dotters drag, utan han skyndade ut i trädgården och andades lif och doft igen i de stela raderna af guldstänglar, i hvilka han förvandlat sin trädgårds alla rosor och plantor. Han var frälst från sin girighet genom den upptäckten, att lif är mer än guld.

Det ligger mycken sanning i den sagan. Och lycklig den som i *kristendomens* ljus finner hennes tolkning. Med det nya lif Kristus ger, öppnar han också för våra ögon en ny värld att upptäcka, för vårt hjärta en ny värld att eröfra. En andlig, en lefvande värld, hvars skatter äro våra, så fort de upptäckas. Allt vi se där är vårt. Saligt och omätligt stort och lockande är denna värld, hvars skatter kort sagdt äro fullkomlighet och evigt lif.

5.

Brunnsskaran glesnar betydligt, då vi nu närma oss en ny brunn: *ärelystnadens*. De äro tusende, som jaga efter guld, mot en, som öfver guldets sätter värdet af ett äradt namn. Det är en så nobel törst, att den är besjungen af skalder och firad i både lustspel och sorgespel såsom en af de passioner, som omisskännligt angifva en stor man. Det är sant om denna törst som om hvarje annan, att den är en gradmätare på den törstandes egen storhet. En liten person är mäktig en ringa ärelystnad, en stor person en stor ärelystnad. Med de stora vingarna har örnen äfven fått *lusten* att flyga högt, medan hönan är belåten att flaxa utmed jorden och nå sin pinne för natten. Hos de ärelystne *växer* ärelystnaden. Örningen flyger ej så högt som den vuxna örnen. Napoleon var alltid ärelysten. Men hans ärelystnad växte med åren och genomgick alla graderna från gossens ambition att

blifva soldat till ynglingens ambition att blifva general och mannens ambition att blifva kejsare. Och den växte ytterligare, tills ingen krona i Europa satt för högt för hans giriga örnblick.

Det är utan tvifvel någonting ädelt och stort uti denna törst efter ära. Den törsten förråder kungligt blod i de unga ådrorna. Och det är långt ifrån att ärans konung vid brunnen afvisar dessa törstande med en varning alldeles utan en uppmuntran. Både varningen och uppmuntran kunna uttryckas i detta enda: *Excelsior! Högre!* Bara nog högt! Felet med Napoleons ärelystnad liksom med all ärelystnad är, att den ej syftar nog högt. Hvad är äfven ett kejsarnamn på jorden emot det nya namn, som *de* få skrifvet på sin panna, hvilka segrande ingå i Guds rike! Hvilken förnämhet i världen kan jämföras med att vara Guds barn! Hvilken kröningshögtidlighet i världen skall ens minnas inför ståten och prakten, då de som här varit Guds barn skola så *kallas* inför Gud och hans änglar och alla världar! Aldrig har en konung på jorden motsett sin kröning med en vissare och gladare segerkänsla än den, med hvilken Paulus i fängelshålan i Rom, under afvaktan på att föras upp på schavotten, sjunger sin svanesång och jublar öfver den rättfärdighetens krans, som allaredan är aflagd för hans räkning och med hvilken inom kort hans tinningar skola siras i en välkomstfest, till hvilken alla frälsta och alla änglar äro inbjudna. Det var allaredan en gifven sak i him-

melen, att Paulus skulle hinna fram som en segervinnare! Hvem kan mäta de känslor, med hvilka en sådan visshet skall fylla den kämpande!

6.

Vi voro i förnämt sällskap vid ärelystnadens brunnar. Vi sågo, att där samlas mänsklighetens aristokrater. Och jag vågar påstå, att vi äro i icke mindre förnämt sällskap, då vi nu närma oss *vetandets* brunnar. Där finna vi samlade ett fåtal af mänsklighetens ädlaste, lockade af det stilla porlandet af kunskapens skogskälla och af sin törst efter dess friska vatten. Det är en förnäm törst och såsom allt förnämt ganska sällsynt. Bland de gamle åsarna var det bara Odin, som någonsin drack en klunk ur Mimers brunn. Men han aktade denna enda dryck så mycket värd, att han villigt pantsatte sitt ena öga för densamma. Han gick hellre från brunnen enögd än han afstod från en dryck därur. Det finnes ett antal, få i jämförelse med den stora mängden, ehuru rätt många i och för sig, ett antal af törstande, hvilkas törst gälla hvarken nöjet och njutningen eller guldets eller ett stort namn eller något annat, som flertalet af människor söka, utan i stället kunskap och vetande. Redan *vetandets* många *gåtor* hafva för dem en större tjusning än alla världens kontanter, liksom äfven det aflägsna, svaga sorlet af källan i skogen har för den törstande en ljufvare klang än guldets. De söka. Men icke det uppenbara

utan det förborgade, icke nära utan i fjärran. De söka alltjämt nya världar, nya världar i det oändligt lilla uti mikroskopets uppenbarelser, eller nya världar uti den oändliga rymden igenom kikaren.

Det är en nobel törst, som visserligen icke Kristus, den himmelska visheten, afvisar och fördömer. Den törstande sanningssökaren skall, om han lyfter sin blick nog högt, finna vid kunskapskällans rand en hög främling, i hvilken han skall upptäcka sanningens konung och af hvilkens läppar han skall höra sanningens språk: »Hvar och en, som dricker af detta vatten, han varder törstig igen».

Hvarje kunskapstörstande vet, att så är. Han vet, att hvarje ny klunk ur vetandets källa bara ökar hans törst, såsom under högsommarens hetta och id ju mer man dricker, desto mer vill man, måste man dricka, tills man känner det som om intet mindre än ett haf vore nog att släcka den brand, som upptändts i ens inre. Och sannerligen, det är just felet med vetandet, att det gifves i alltför små klunkar för en törst så brännande. Det må vara sant, att vetandet in abstracto är ett helt haf. Men *det* vetande, som verkligen fuktar de brännande läpparne af de kunskapstörstande, är en droppe bara, en droppe i sänder, en liten läxa i dag, en ny i morgon. Det mänskliga vetandet innehåller så litet vatten. Det består af 99 procent frågor och gåtor och andra torra ämnen. Och de droppar af vatten det innehåller äro ej rent, än

mindre friskt vatten. Dessa sanningssökare, som begärligt läppja efter en dryck ur rännilen, som borttorkar i sanden, hänvisar frälsaren till själfva källan. Och källan är Gud själf och Guds ande och uppenbarelsens friska, djupa flöden. Att gå allt detta förbi är den största olycka och det största sanningsbrott tillika. Allt djupare ana vetenskapsmännen, att alla gåtor och alla frågor i naturen en gång skola lyda ett enda svar, att världen icke är en samling af många skilda räknetal utan ett enda sammanhängande problem, som måste studeras i sitt sammanhang och i sin enhet och lösas allt på en gång eller ej lösas alls. Om något är märkvärdigt i vetandets värld, så är det denna upptäckt, att alla naturfenomen, alla naturlagar för sin förklaring peka åt ett gemensamt håll, att ljud, ljus, värme och elektricitet egentligen äro bara olika former af rörelse, att tyngdlagen, som låter ett stoft grand falla till jorden, och attraktionen, som håller solar och världar samman, äro en enda lag i, kunde man säga, en liten och en stor upplaga. De linier, utefter hvilka svaret på dessa gåtor i naturen måste sökas och finnas, mötas i Gud själf. Det är med naturens hemlighet som med alla lifvets hemligheter: de äro fördolda med Kristus i Gud och skola uppenbaras, då Kristus själf varder uppenbar. Det är ingen prydlig retorisk figur bara, då Paulus säger, att i Kristus alla vishetens skatter ligga förborgade. Då Kristus uppenbaras, skola äfven vi uppenbaras, säger aposteln. Och på

ett annat ställe säger han, att äfven själfva naturen längtar efter Guds barns härliga uppenbarelse såsom stunden för *hennes* egen frigörelse. Då skall således äfven naturen gifva ifrån sig sina hemligheter och sina mörka gåtor.

Man blir visserligen icke en vetenskapsman, därför att man funnit Kristus och i honom Gud. Men den vetenskapsman, som finner Kristus och i honom Gud, har i sanning gjort en vetenskaplig upptäckt, i jämförelse med hvilken alla andra äro små och obetydliga. Han har upptäckt, att den vetenskap af *bokstäfver*, som han sysslat med, egentligen är en vetenskap af *mening*. Och han har upptäckt denna mening. Hans vetenskap *var* ett herbarium och *blir* en trädgård. Hans vetenskap *var* en mönstersamling af alfabet, alla *a* i en rad, alla *b* i en annan och så vidare, allt så prydligt och ordentligt, men fullständigt meningslöst. Hans vetenskap *blir* ett lefvande bref, ett kärleksbref, ett testamente, en följetong, där han med glad förvåning ser sin egen lifshistoria, kapitel efter kapitel, i Guds egen handstil. Det skall sannerligen icke minska hans intresse att vid själfva ingången finna i glada och ljusa bokstäfver den helsningen: »Allt är det edert!»

Utan Gud, hvad är vetandet? Det är konsten att stafva utan förmågan att lägga ihop. Hvad är historien? Afgrunder och klyftor utan broar, en ofarbar väg, fragmentet af en följetong utan början och slut. Hvad är matematiken? Kringströdda mått och verktyg i en verkstad, öfvergifven af verkmästaren. Och språken?

En babylonisk förbistring utan orsak och utan ändamål, ett falskt ackord, utan den mästartehand, som kan upplösa det i välljud, en konsert med många stängafflar och taktpinnar.

7.

En än noblare törst, ja, noblare än hvarje annan, är törsten efter *mästerskap*. Hon är mer än törsten efter att njuta, att äga, att veta, ehuru hon är allt detta i en enda trängtan: att *blifva*. Den törsten innesluter i sig all annan törst och därför också hettan och branden af all annan törst. En gång tänd är denna eld svårare att släcka än hvarje annan, som kan antända en människas själ. Och som hvarje annan kan denna taga fel om sin rätta källa och söka tillfredsställelse i en brunusdrickning, som bara tjänar att gjuta olja på elden. Alla misstag i den delen äro egentligen blott detta enda: att med mästerskap mena något mindre än fullkomlighet. Att blifva fullkomlig, det är icke bara handens eller fotens eller ögats eller örats eller tankens mästerskap. Att blifva fullkomlig omfattar hela väsendet. Detta är Guds mått på en människas uppfostran oah utveckling. Att blifva fullkomlig är att blifva hvad Gud vill, hvilket ej säkert är detsamma som hvad människor vilja eller hvad vi själfva vilja. Gud är den store uppfostraren, och i hans uppfostran har ensidighet intet rum. Att blifva en sångare som Jenny Lind, en violinist som Ole Bull, en

pianist som Paderewsky må räknas från mänsklig synpunkt vara värdt ett helt lifs möda och föresats. Men det är icke nog i Guds ögon. Och icke ens i våra ögon är det nog för att förtjäna namnet af *uppfostran*. Små pedagoger som vi äro veta vi dock, att man kan framdrifva en mänsklig förmögenhet på bekostnad af andra, på bekostnad af alla andra, på bekostnad af alla. Det är bekant, att man kan utveckla muskelstyrkan t. ex. i armarne, så att däraf följer lungsot. Så kallade snillen äro ofta oformliga skapelser, jättar i en riktning, krymplingar i en annan. Och en och annan, som kallas »mästare», har intet annat anspråk på den titeln än sin oförmåga att vara lärjunge, enligt den falska satsen, att den är en mästare, som intet mer kan lära.

Det sanna mästerskapet beskriver Paulus såsom »duglighet till arfslott med de heliga i ljustet». Och vägen dit har Petrus anvisat i de orden: »Väx en i nåden och i Jesu Kristi kunskap! Att *växa*, det beskriver hela historien, det är den enda möjliga och riktiga utvecklingen, då det gäller lifvets mästerskap, fullkomlighet. Att blifva i sannaste mening fullvuxen, det är vår andes trånad, längtan och törst, en törst så mycket hetare, som det andliga lifvets kraf hos oss får bättre komma till sin rätt. Ju andligare en människa är, desto djupare trår hon efter fullkomlighet. En sådan människa känner alla skiljetecken i sitt lifstema med undantag af punkt. Den, som skrifver punkt och slut, han

har upphört att växa och upphört att sträcka sig efter det som ännu är ofvanefter. Den, som kommer öfver den bekännelsen: »Icke att jag redan fattat det eller ännu är fullkomlig, men far därefter», han hör icke i sann mening till de fullkomliga, som aposteln i samma andedrag talar om. Till den sanna fullkomligheten hör att växa i *Guds* och ej i *egna* mått. Att mäta sig med sig själf kallar aposteln med rätta för vanvett. Det är visserligen en genväg till själfbelåtenhet, men själfbelåtenhet är icke fullkomlighet. Förvillad i sitt omdöme måste den vara, som kan inbilla sig vara färdig och fullvuxen, då han ställer sig inför de mått, i hvilka Paulus tecknar konturerna af vårt fullkomlighetslif, sådana som dessa: »att känna, såsom jag är känd», »att se ansikte mot ansikte», »att växa upp ända till Kristi egen fullkomliga storhets mått».

Denna törst efter fullkomlighet är icke en törst, som frälsaren afvisar utan saligprisar. »Saliga äro de, som hungra och törsta efter rättfärdigheten, ty de skola blifva mättade.» Att icke sålunda törsta vore att icke lefva, åtminstone icke lefva ett fullt och friskt lif. Och dock är denna törst äfven i djupare mening än all törst en brist, en fattigdom, ett lidande. Och saliga äro de, som så törsta, icke emedan de törsta utan *emedan de skola blifva mättade.*

V.

En äresak!

»Blygs icke för vår Herres vittnesbörd, ej heller för mig, hans fånge, utan lid äfven du för evangelium efter Guds kraft.» 2 Tim. 1: 8.

I denna text talar en gammal man till en ung man. Och vi finna, att denne gamle man är angelägen att äga den unge mannens aktning. Han vill icke för något pris, att den unge mannen skall tänka lågt om honom. Det är i regeln fallet med de gamla, att de äro angelägna att stå högt i de ungas opinion. De gamle äro i regeln djupt intresserade för de unga, ja, mer så än de unga vanligen tro, och mer så än de gamla vanligen medgifva. Saken är den, att de gamla sällan eller aldrig taga sin blick från de unga. Medan man är ung, vandrar man rätt fram, med blicken vänd mot framtiden, den förhoppningsrika, löftesrika framtiden. Men dessa, som redan hunnit lifvets middagshöjd och sett det mesta och bästa detta lifvet har att erbjuda, hafva helt naturligt mer intresse i det som ligger tillbaka än i det som ligger framför. Halfva vår lefnadstid lefva vi i förhoppningarna, den andra

hälften i minnena. Halfva vår lefnadsväg vandra vi baklänges. De gamla vandra sin väg med blicken på de unga. Dem skänka de sitt hufvudsakliga intresse, dem gäller den sista blicken från deras brustna ögon.

Det är därför ett stort misstag somliga unga begå, då de anse sig förbisedda af de gamla. Och det är icke bara ett misstag utan såsom många misstag en stor orättvisa och såsom hvarje orättvisa en stor olycka. Inga lyssna de gamla så gärna till som de unga, om de tala med vett och ödmjukhet. Ingens ledning underkasta sig de gamla så gärna som de ungas, om de styra med sans och måtta. De gamla äro visserligen i föga fara att blygas för de unga. Och de hafva intet behof af en varning i den delen. De äro i större fara att tänka för högt och stort om dem. Men de unga stå i fara att blygas för de gamla. Och i ljuset af det redan nämnda är det allt annat än vackert och hedrande för de unga att så göra.

Att blygas är en känsla, som är född af stolthet. Blygsel är en hederskänsla. Och ungdomen är framför hvarje annan tid i människans lif hederskänslans tid. Då man är ung, är allt en äresak. Man frågar den tiden mindre efter silfver och guld, åkrar och ägor än efter heder och ära. När därför i farans stund landets ungdom kallas till vapen, så vädjas det uteslutande till deras ärekänsla. Solden omtalas icke alls och är för öfrigt af ingen hänsyn för de unga hjältarne. Tusen af dem lämna stora förtjänster

för att på den magra soldatlönen tjäna fosterlandet och våga sitt lif med glädje för det ändamålet. Hvarför? Det är en äresak! Skulle regeringen i stället i en sådan stund vädja till de gamla, så skulle nog helt andra argument användas. Och därmed har jag icke sagt, att de gamla inga fosterlandsvänner äro. Men de äro fosterlandsvänner på ett annat sätt. Ambitionen hos de gamla är icke såsom hos ungdomen en vimpel i masttoppen utan snarare en mycket praktisk hänsyn till det som är i lastrummet. Den unge mannen kämpar för den flagg, som vajar öfver hans skepp. Den gamle kämpar för det skepp, som plöjer sin väg under hans flagg. Men i grunden kämpa de således för samma sak. Och de gamlas ambition och ideal äro, när allt kommer omkring, just desamma som ungdomens, bara litet urblekta och barslitna!

Hederskänsla, sade jag, förräder stolthet. Och stolthet är egenskapen hos ett stort sinne, ett sinne, som tager mycket rum. Man kan kroppsligen råka vara storrummad men taga litet rum andligen, och tvärtom. Men ungdomen är den tid, då man i regeln både fysiskt och andligt fordrar mycket rum. Det sammanhänger visserligen därmed, att man då ännu är i växttiden. Men det sammanhänger också därmed, att under denna växttid man är större i volym än i vikt. Det blir annorlunda med åren. Klämd mellan sköldarna i lifvets bataljer, torkad och blött i många väder minskar man märkbart i volym och blir samtidigt både mindre storrummad

och mindre ömtålig. I synnerhet blir man mindre ömtålig för hvad man brukar kalla ärekränkning. Ungdomen tål i regeln intet så litet som ärekränkning. Hellre förlusten af alla inkomster och alla synliga utsikter till inkomster än en ärekränkning! Det händer, att man med åren får så mycket af den varan som heter lefnadsvett, att man behåller sin lön och sina inkomster äfven på bekostnad af aldrig så mycken förödmjukelse.

Jag kallade detta lefnadsvett, af det skäl att jag icke är färdig att göra det påståendet, att det är nödvändigt en större ödmjukhet. Jag tror nämligen, att ödmjukhet innebär någonting mycket högre än att tåla och fördraga hvad som icke kan hjälpas. Men ehuru ödmjukhet är en oändligt mycket högre dygd att fara efter, så är dock äfven lefnadsvett och praktisk klokhet egenskaper värda att vinna, till och med på bekostnad af åtskilligt af det, som för ungdomen är så stort och högt, nämligen hederskänslan.

Att ungdomen är stolt är ett så allmänt medgifvande, att det blifvit nästan till ett ordspråk att tala om den »stolta ungdomen». Och i en mening skulle jag vilja säga, att det är högligen angeläget, att ungdomen är stolt. Det finnes en ädel och god stolthet, och följaktligen också en ädel och god skam och blygsel. Och ehuru min text egentligen tillropar ungdomen ett: »blygs icke», så skulle jag vilja förutskicka den hälsningen ett: »blygs!» Blygs, o, ungdom, för synden! Blygs för det, som är skamligt! Och synden

är verkligen icke bara en skada och ett fördärf, utan en skam. Därför uppmanas syndaren att ångra sin synd. Och ånger är ingenting annat än en sann, ädel och god blygsel. Rättfärdighet å andra sidan är icke bara hvad ordet i närmaste hand innebär: »det som är rätt», utan också verkligen en äresak. Därmed sammanhänger, att skriften så ofta framhåller skönhets-sidan af ett rättfärdigt lif och uppmanar oss att icke nöja oss med hvad som är nätt och jämnt rätt utan höja oss till det som är andligt och sedligt skönt. Det är meningen med allt tal om fullkomlighet! Det är meningen i apostelns skildring af en kristens umgängelse såsom en oafbruten konsert: ett tal i sång, ett lif i sång. Det är meningen i uppmaningen att vandra värdigt vår kallelse och tänka på allt, som är icke bara rent och rätt utan värdigt och välljudande.

Blygs, o, ungdom, att hysa skamliga gäster i tankar och fantasier! Värna dig med ett så stolt och förnämt sinne, att du utan krus slår dörren igen för dessa smutsiga, oborstade, okammade gäster, dessa illaluktande, spetälska tiggare och nattplundrare, som heta lustar och begärelser! Blygs att öppna dörren för dem! Blygs att skriva ofvan dörren ett välkommen! Blygs att öppna ögonens portar för orena bilder, blygs att genom öronportarne släppa in i själens hem orena ljud! Blygs för sällskapandet med dåliga böcker! Blygs att läsa det, som icke kan läsas i dagsljuset vid fars och mors knän! Blygs att läsa och se det, som anständigheten kommer dig att rodna för!

Om det är så väl, att du ännu rodnar! »Han rodnar, ännu kan han räddas», ropade en fader gråtande, då han hörde sin gosses dåliga bragder berättas inför denne. Och i sanning hopplöst är det med den ungdom, som icke längre kan känna blygsel och skam öfver det som är skamligt.

Blygs, o, ungdom, för slafveri! Blygs att tala stora ord om frihet, medan bojorna skramla om hand och fot! Huru ironiskt att sjunga frihetssånger till ackompanjementet af bojor och det dofva ekot från fängelsehvalfven. Och det är icke mindre Guds ord än den bittra erfarenheten, som intygar sanningen af skaldens ord: »Hvar slaf af sitt begär har en tyrann till herre.»

Men blygs framför allt för lögn! För andlig falskmyntning! För all falsk annonsering! Hufvudsaken är ej, att ungdomen ser bra ut och kan tala vackert för sig. Det är tyvärr fallet, att mycken ungdom talar mer än han vet och lofvar mer än han håller! Mycken härlig ungdom liksom många lysande affärer hafva gått ned under tyngden af en falsk annonsering, liksom lustbåtar, som sjunkit i vågorna under flygande fanor och klingande spel. Var säker på, min vän, att lifvet finner reda på ditt verkliga värde. Det kommer i dagen vid växlingen. Stora banknoter på tusentals kronor hafva upptäckts vara fullkomligt värdelösa, då de skolat utväxlas. Då har man icke med dem kunnat köpa ens för ett öres värde. Kom ihåg, att på samma vis är det just i de små plikterna som äktheten af

en människas storhet pröfvas. Stora uppdrag äro intet annat än summan af många små uppdrag, troget verkställda. Det är många, som vänta efter tillfällen att göra stora ting och mena sig vara skapade uteslutande för något stort uppdrag. Men det vill aldrig komma! Och icke underligt, eftersom det icke finnes några stora beting, som icke äro sammansatta af många små. Endast den, som har förmågan att se det lilla, kan därför se det stora. Och den förmågan har endast den, som har ett troget sinne!

Men å andra sidan, och då tala vi icke allenast sanningens utan vår texts språk: »*Blygs icke!*» Blygs icke för det, som ingen skam är, för det, som tvärtom är stort och ärofullt! Framför allt, och må det sägas och upprepas tusenfaldt: Blygs ej, o, ungdom, för Kristus! Blygs ej för din frälsare! En sådan blygsel är ej bara en falsk utan en neslig ambition! En ambition, grundad antingen på ett märkvärdigt rått och otacksamt sinne eller också på den värsta okunnighet. För den, som lärt i någon mån känna Kristus, är det rent af oförklarligt, huru någon kan blygas för honom. Ingen är stor och beundransvärd vid sidan af honom. Han är i de stores värld hvad solen är i ljusens värld. Han är icke blott stor. Han är all storhets enda giltiga måttstock, standar och mönster. Just så kristlig någon är, just så stor är han.

Bara dröj vid Kristi personlighet! Förnekare och fritänkare hafva gjort det, tills de helt

ofrivilligt tvungits att sjunga hans lof, liksom Saul i Samuels närhet »också blef en af profeterna». Det skall i sanning vara ett sinne, beröfvadt all förmåga att hänföras af det, som är makalöst stort, och röras af det, som är makalöst rent, det skall, säger jag, visserligen vara ett sinne, fullkomligt utan all skönhetsinstinkt, som kan stå inför evangelisternas bild af Kristus utan en djup och varaktig rörelse af åtminstone beundran och vördnad! Och jag kan icke förstå, huru någon kan se Kristi skönhet utan att älska och tillbedja! Augustinus försäkrar oss, att äfven då han lefde i liderlighetens skamligaste dypölar, så kunde han aldrig helt och hållet utplåna ur sitt minne bilden af Kristus, ej heller ur sitt hjärta kärleken till honom. Kristus, en gång bekant för honom, stod allena, ojämförligt stor och skön, med hvilka grekiska och latinska hjältar han än försökte jämföra honom. Jag kan icke tro, att det är annorlunda med den ungdom, som läser detta, den svenska ungdomen, som ända från sin späda barndom burit Kristi blod i minnets och hjärtats album!

Och hvad skall jag då säga om Kristi inflytande på världshistorien? Han är historiens medelpunkt och mening. Han är gångjärnet, på hvilket tidens dörr svänger. Han har andats på alla de vetenskaper, som vi berömma oss af. Och det är hans andedräkt, som gifvit dem ingenting mindre än lif från de döda, om vi jämföra dem med hvad som förr kallades vetenskap. Hans är den afgörande rösten i alla rikens kon-

silier. Han har stiftat våra lagar och utbreder dem med segrarens rätt allt vidare öfver länder och folk. Och dock äro hans segrar icke svärdets utan evangeliets. Han kifvas icke, han ropar icke. Därtill är han för stark och för majestätisk. Hans segrar likna solens, då hon tyst men oemotståndligt skingrar nattens mörker!

Men framför allt stor blir han såsom din frälsare! Ja, egentligen då först blir hans storhet förstådd. Korsfäst, uppstånden, lefvande! En både dödens och lifvets makt i oss! Och hvad är starkare än döden, om det icke är lifvet! Men i Kristus äro dessa de starkaste af alla makter allierade. Att blygas för Kristus, för korset, för att vara en kristen? Att blygas för att vara rättfärdig, ren, salig? Huru är det möjligt? Nåväl, halten i kristendomen är Kristus. En kristendom utan Kristus är lika lätt att realisera som ett guldmynt utan guld. Själfva materialet i kristendomen är Kristus. Att blygas för Kristus! Det vore visserligen att blygas för allt som är ärofullt och majestätiskt i himmelen och på jorden.

Men för det andra varnar vår text: »*Blygs icke för Kristi vittnesbörd!*» Det är bara konsekvensen af det föregående. Blygs icke för en öppen och hel bekännelse af Kristus, en bekännelse med tunga, hand och fot. Ty så omfattande är en hel bekännelse. Den stämplar allt, allt med kristuskaraktären. Den är majestätet på myntet, det minsta såväl som det största. Paulus säger, att vi bekänna till frälsning hvad vi tro

till rättfärdighet. Och de orden äro värda all begrundan. Det är sant, att i första hand munnens bekännelse är beroende af hjärtats tro, såsom psalmisten säger: »Jag tror, därför talar jag». Alldeles såsom trädets krona beror af trädets rot. Men det är också sant, att hjärtats tro i sin ordning beror af munnens bekännelse, såsom äfven roten är beroende af kronan. En maskstungen krona kan förtorka den djupaste rot. Och om roten äter och dricker för kronan, så är det ock omvänt sant, att kronan äter och dricker för roten. En tveksam bekännelse kan bringa tvifvel in i hjärtat. Tungan, säger Jakob, antänder själfva lifshjulet. Å andra sidan är en tydlig och klar bekännelse af Kristus icke bara af betydelse för dem som höra, utan i främsta rummet för mig själf. Ett högt och klart ja på läpparna tjänar att göra mitt eget hjärta visst. Liksom soldaterna vid stormningen af ett fientligt fäste rusa fram under höga rop, icke så mycket för att med dessa skrämman fienden som för att lifva det egna modet. En brudgum är icke nöjd med brudens tysta ja i hjärtat, äfven om han anar det. Han önskar höra det. Och kanske först då, när det en gång uttalades, skrefs detta ja in med outplånlig skrift i hennes eget hjärta såsom ett ja för lifvet. All den ovisshet, som förut plågat henne, är borta för alltid! Sådan är betydelsen af ett ja, af munnens bekännelse. Och af lika stor betydelse är handens och fotens och hela lefvernets. Vi måste hålla vår sköld blank och skurad, om vårt adelsmärke

skall synas. Det är icke likgiltigt, hvilken flagg som vajar öfver våra led. Hvilken skam att blygas för sin flagg! Hvilken skam att blygas för sin uniform! Men tusenfaldt större skam vore det att blygas för en öppen bekännelse af Kristus.

För det tredje innehåller vår text: »*Blygs ej för de kristna!*» Det är sant, att anstöten här ligger närmare till hands. De kristna äro i regeln ett ganska vanligt folk, riktiga hvardagsmänniskor. Ätminstone i en mening. De hafva alla flere eller färre hvardagssidor. Och dessa sidor är det, som först och närmast komma inom synhåll. I en annan mening äro de visserligen ett högtidsfolk, men det tager en djupare bekantskap att se den sidan.

Paulus var en hvardagsmänniska, och han visste det. Han hade många skröpligheter, och han uppräknar själf många af dem, och andra ana vi från hans skrifter och hans lefnadshistoria. Oss besvära nu förstås icke dessa skröpligheter. Men de kunde hafva besvärat hans samtida, de kunde hafva besvärat en Timoteus. Och jag tror de gjorde det. Paulus hade ett lynne, som äfven sedan det helgats från inkvisitorns orenglöd, hade en temperatur, som icke alltid var angenäm för hans omgifning. Han var af en stark ledarenatur, och huru än hans ödmjukhet lade kuddar emellan, så måste emellanåt hans starka, oböjliga härskarevilja hafva tillfogat hans vänner blånader och sår. Han var, vare det sagdt med all respekt, en entusiast, ja, jag hade så när sagt, en fanatiker för Herrens sak. För honom var

det att lefva Kristus på ett sätt, som gjorde själfva döden till en vinst. Och vi må vara vissa om, att för naturer, äfven fromma och kristusälskande naturer af mindre sjudande nit än hans egen, en missionsresa tillsammans med Paulus icke var en leksak. Hvad betydde för honom naturens skönhet? Hvad betydde hinder, faror, mödor? Mindre än intet. En vek, poetisk natur, sådan som Markus, hade icke anledning att rosa marknaden, då han kom i sällskap med Paulus! Och anstöten var ömsesidig. Men att Pauli omdöme den gången om Markus var litet förhastadt, det har Paulus själf medgifvit, då han senare utbyter det mot ett så mycket amp-lare beröm. Vi må gärna antaga, att det omdömet, som Paulus i ifvern fäller om Petrus, att han »skrymtade» i Antiokia, utan förfång för sanningen kunnat vara mildare och att trätan mellan två så präktiga män som Paulus och Barnabas icke kunnat vara uteslutande den enes fel. Vi må icke heller inbilla oss, att dessa »alla i mindre Asien», som öfvergåfvo Paulus under hans fångenskap i Rom, icke ens hade några ursäkter att frambära för en sådan trolöshet. Hade de fått tillfälle att tala, så skulle de utan tvifvel hafva gifvit många »goda skäl» för sin trolöshet, minst lika goda som vi hafva att anföra för vår trolöshet mot hvarandra. Och af hvad vi nu för tiden se och lära i dylika fall, skulle vi vara färdiga att säga, att hvarje ursäkt haft formen af ett fel, som dessa trolöse sågo hos Paulus.

Det är klart, att jag icke säger, att de voro ursäktliga. Tvärtom. Jag vill med detta exempel ådagalägga, att icke blott de utan vi själfva äro utan ursäkt, närhelst vi blygas för Herrens vänner och tjänare och skylla denna blygsel på deras fel och skröpligheter. Vilja vi blygas för hvarandra, så nog kunna vi hitta anledningar därtill. Men saken är den, att, alla fel och skröpligheter till trots, vi hafva tusen gånger större skäl att vara stolta öfver hvarandra än att blygas för hvarandra. Det är icke svårt för oss nu att tro, att detta var fallet i Timotei förhållande till Paulus. Hvilken vanära, om Timoteus skulle hafva blygts för en sådan man som Paulus! Men på något sätt skall Gud ställa, att all den falska skam vi hysa för Jesu skröpliga vänner skall bytas i minst lika stor vanära öfver oss. Hvad skola vi säga en gång, då vi se våra skröpliga bröder *utan* alla fel och synder! Tänk att fästa sig så mycket vid deras synder och skröpligheter, som skola förgås, att vi icke se den härlighet, som skall vara evinnerligen! Jag tror, att vi i himmelen skola känna igen hvarandra. Men det skall då icke ske på felen och lytena, så mycket är säkert. Hvad lönar det då att fästa sig så mycket vid veck och skrynklor, som skola jämnas ut.

Vi böra icke blygas för de kristna, emedan de äro våra landsmän, i en mycket högre mening än om vi bara bo under en och samma jordiska flagg. Vi veta, att äfven i ett jordiskt rike hvarje förnärmelse och våld mot den ringaste

af rikets ärbara medlemmar är en förnärmelse och ett våld mot rikets flagg. Af huru mycket större värde är icke då hvarje äfven den ringaste medborgare i Guds rike! Vi böra icke blygas för de kristna, emedan de för det andra äro våra fäder, mödrar, systrar, bröder i en släktskap långt innerligare och verkligare än motsvarande förbindelser af jordiskt slag. Är det icke en skam att blygas för sin far och mor, sin syster och bror? Jo, och att blygas för dem på grund af egna större förmåner är en dubbel skam. Om en rik son blyges för sin fattiga moder, hvad skulle vi säga därom? Är det icke redan en skam, att en rik son har en fattig moder? Och så måste jag säga, att skola vi blygas för något gent emot våra medkristna, så låtom oss blygas öfver våra fördelar! Men aldrig för dem.

Än mindre böra vi blygas för sådana kristna, som därtill äro våra lärare och ledare. Att blygas för dessa gamla banbrytare i evangelium, våra andliga fäder, på hvilkas skuldror vi burits dit där vi nu äro, det är liksom att peta undan våra fötter den stege, som vi själfva stå på. Och det kan visserligen icke ske, utan att straffet omedelbart följer. Allra minst skola vi blygas för dem, som slitit ondt för Kristus och bära ärr och märken från hundra bataljer, dessa grånade veteraner från forna strider? Huru behandlar denna nation sina hjältar från kriget? Jo, vi taga dem och deras barn såsom ett nationens arf och betala ännu i dag, ehuru det är trettio år sedan kriget slutade, en årlig summa af 40,000,000

dollars i pensioner för öfver nio hundra tusen pensionärer. Och det är tio millioner dollars mer om året än Frankrike och tjugo millioner dollars mer om året än Tyskland betalar för sina stående arméer! De gamla kristna, i synnerhet de, som kämpat och lidit för evangelium, äro våra, det vill säga ungdomens pensionärer! Det vore en skam att icke vidkännas denna ärofylla förpliktelse. Det bringar mycken ära öfver Paulus, att han så frimodigt led såsom martyr i Rom. Men det bringar ingen ära öfver dessa kristna af hans samtid, hvilka önskade bringa ökade lidanden öfver hans bojar. Pauli vandring till schavotten var ett triumftåg för honom, men det var det icke för den kristna församling i Rom, som kunde låta honom under den sista fängelsetiden lida både hunger och köld utan att komma till hans bistånd, såsom den lilla församlingen i det fjärran Filippi till slut gjorde. Om några bland våra veteraner i Herrens tjänst skola blifva martyrer för Jesu sak, så förbjude Gud, att de blifva det genom oss. Det finnes en för oss mycket ärofullare väg ut ur detta lifvet för dessa Herrens tjänare än stupstocken. Och ändå är det ett fruktansvärdt faktum, att en stor del af de trognaste och ädlaste af folkens välgörare fått martyrkranen till lön för sin möda. Jesus blef korsfäst af sitt eget folk! Paulus blef bragt på stupstocken väsentligen genom intrigerna af hans landsmän, och svåra misstankar peka åt det hållet att göra vissa *kristna* medbrottsliga i denna förföljelse mot aposteln. Savonarola blef bränd af

det folk han frigjorde. Med sådana illustrationer af skamlig trolöshet för ögonen får vår text en så mycket rikare mening. Blygs icke, o kristna ungdom, för ditt eget folk, allra minst för dina ledare och lärare!

Men texten innehåller slutligen ett: »*Blygs icke för Jesu mission och evangelium!*» Det kan under somliga tider blifva frestande nog att taga anstöt vid Jesu mission! Det var så på Pauli tid. Och det är i det ljuset vi skola förstå de maningsrop, han så ofta ställer till den unge Timoteus: lid för evangelium! Sådana tider äro kroniska företeelser i missionens historia. Det ser ut, som om Guds sak icke kunde gå framåt i världen utan detta motstånd. Ur skenbara nederlag hafva missionens alla segrar gått fram. Då frälsaren dog på korset, fanns ingen enda som trodde på honom. Han vardt hängd på korset af sitt eget folk, såld i deras händer af en af sina lärjungar, förnekad af en annan, öfvergifven af alla. Han måste upp ur sin graf för att åter samla sina lärjungar och återplantera tron i deras hjärtan. Hvilken seger var ej påskan! Men påskens och pingstens och alla följande pingsters segrar grodde dock alla på korset. Då Paulus lät sitt lif i Rom, så syntes hans speciella mission med honom tillintetgjord. Och dock var det sannolikt just förföljelsen i Rom, som gaf den väsentliga impulsen till den universella och eniga karaktär af kristenheten, för hvilken Paulus kämpat och hvilken synes hafva fullständigt triumferat i församlingen under Johannes. Till Jo-

hannes döparens lifskallelse hörde äfven hans död. Så bokstafligt sann visade sig hans bekän- nelse: »Jag måste aftaga, han måste tillväxa». Och på samma sätt hörde äfven till Pauli lifs- mission att dö för evangelium. Han kunde icke fullborda i sitt lif hvad han kunde i sin död. Och missionens historia är full af sådana exempel. Genom nederlag och förluster och förödmjukelser har missionen vunnit sina segrar. Beständigt! Sådana erfarenheter få således icke tagas såsom ett tecken, att en sak ej skulle vara Herrens sak! Må vi taga oss tillvara under tider af förödmju- kelser för missionen, så att vi icke ovetande ge- nom att blygas för missionen blygas för missio- nens herre! Må ungdomen, den kristna ungdomen, taga sig till vara för olyckan och skammen att blygas för Jesu mission! Är det verkligen Jesu sak? Det är nog för mig att veta. Då är det äfven min och skall så förblifva i klar och mulen tid, i godt rykte och ondt rykte.

Paulus fogar till sitt varningsrop och ma- ningsrop ett betydelsefullt tillägg: »i Guds kraft!» Det tager en gudomlig kraft att rätt blygas för synden och ångra den. Det går icke utan Guds kraft att undvika att taga anstöt vid Kristus, hans vittnesbörd, hans vänner och hans evange- lium. Men denna kraft är, märk det, icke en yttre, fysisk kraft, utan en inre, en karaktärs- byggare, en lifsinflytelse. Det vill kraft till att lefva. Hvarje lifsyttning är också en kraftytt- ring. Och där äro vi just inne på området för Guds kraft. Guds kraft är framför allt lif, lifs-

inflytelser. Men lifsinflytelser äro välgörande krafter endast på lif. Det finnes ingenting farligare för döda färger än solsken och regn. Och dock är hela naturens rika, lefvande färgprakt ingenting annat än en väfnad, hvars varp är solsken och väft regn. Törnrosen har sin färg och linnean sin doft från solljus och regn. Men konstgjorda färger och parfymers försvinna i detta samma solljus, huru äkta de än kallas.

Alla lifskrafter äro under. Det är det andra, vi skola märka. Och det emedan lif är under. Gud gör bara under. När skriften talar om Guds kraft, så är därmed icke bara och icke hufvudsakligen betecknad hvad vi skulle kunna kalla gränserna för kraften eller hvad vi nämna möjligt och omöjligt, utan framför allt den karaktären, att Guds kraft är lif och lefvandegörande. I själfva verket är allt hvad Gud gör i vårt lexikon betecknad såsom omöjligheter och orimligheter. Gud gör bara under. Och därför gör han icke det, som människor kunna göra. Ty människor göra aldrig under. Människor kunna göra mycket, som är underbart och rent af trolskt. Men människor göra inga under. Trollkonster och andra konster äro inga under. Sedan Gud gjort undret att förse oss med en hand, hvars fingrar kunna röras, så kan trollkarlen öfva sig uti att göra konster med den handen. Att dansa på lina må synas för den oinvigde någonting sällsamt och underbart. Men undret i den bragden är förmågan att röra sin fot. Resten är en konst, intet under.

I frälsningens och lifvets angelägenhet är af det skälet den egna kraften så långt ifrån en bundsförvant till Guds kraft, att han tvärt om är bara ett hinder. Och det är bara oegentligt att tala om det såsom »kraft», som bara är till hinder. Det vore liksom om man kallade det skön konst att förstöra en tafla. Hvilken klåpare som helst kan på en sekund förstöra en tafla, som det kostat konstnären tio år att fullkomna. Så väl i vårt enskilda lif som i missionens sak är den enda drifvande och verkande impulsen Guds kraft. Och alltså lif, och alltså under! Gränserna för vår frälsning, gränserna för missionens möjligheter sammanfalla med gränserna för Guds kraft, det vill säga de sammanfalla med lifvets gränser. Och vi äro odugliga lika mycket till frälsning som för missionen, om vi upphöra att tro på under. I det ljuset är det ingen paradox alls, hvad Tertullianus brukade säga: »Det är omöjligt, därför kan det ske; det är orimligt, därför tror jag det.» *Våra* insatser i frälsningen och i missionen är visserligen icke under, huru underbara de än må vara. Och ingen skall neka till, att människor kunna inlägga underbara insatser i sin frälsning och i missionens heliga sak. Men dessa insatser nå aldrig värdigheten af under. Men Guds insats är ett enda oafbrutet under. Att tänka på att blifva frälst och tänka på att missionera utan tro på under är liksom att så med den föresatsen att själf fabricera skörden!

VI.

Hemmet.

Mitt ämne är det enda ordet *hemmet*. Det är ett helt vanligt ord. Det är icke svårt att böja. Det är regelbundet till formen. Eljes bruka ofta de vanligaste orden i ett språk vara de mest oregelbundna, liksom afbitna och stötta i kanten af det ständiga bruket. Men så är det icke med detta ord. Det har lyckats behålla sina former nätta och rena, oaktadt den dagliga tjänstgöringen.

Men är det till formen och utansidan ett helt enkelt ord, tarfligt att se på, så är det så mycket rikare till sin innebörd och mening. Alldeles såsom det skall vara med ett hem. Det vare ett palats, det vare en koja: det är intet hem, om det icke har sina egentliga rikedomar och sevärdheter innanför tröskeln.

Att uttala detta ord är såsom att anslå ett gammalt klaver, som man brukat spela på eller höra spelas på såsom barn. Intet klaver har en sådan ton som barndomshemmets och barndomsminnenas. Dessa gamla melodier från barndomen äro explosiva. De äro liksom ett musika-

liskt fyrverkeri, som brinner af icke i toner utan i orkestrar af toner, i toner af alla färger och nyanser, tonarter och tonhöjder, dur och moll, klingande skratt, snyftande klagovisor uti den största förvirring. Ur detta enda ord strömmar såsom ur tratten af en grafon en hel lefnads-saga i toner och sånger, icke scen efter scen utan alla scener och alla akter på en gång.

Men igenom denna förvirring, öfver denna förvirring ljuder en ton klar och ren, liksom ett valdthorn genom åskor och orkaner, en röst icke gäll och hög utan djup och undertryckt, snarare en alt än en sopran, och dock tongifvande och allt behärskande. Det är en kvinnas röst, det är moderns röst. I denna ton, i denna melodi samla sig minnena såsom under en gemensam takt-pinne, en gemensam stämga. Och ur kaos framträder en värld, ett rike, hemmets värld och rike.

Hemmet i Guds stora skapelse är ej ett enastående faktum, ej ett rike för sig med be-fästade gränser mot andra be-fästade gränser. Det finnes inga be-fästade gränser mellan rikena i Guds värld. Med erkännandet af detta faktum måste vi börja vår rekognoscering i hemmets rike. Det finnes en lag, som är, kunde vi säga, alla lagars lag, en lag som i sig innesluter och gömmer alla lagar: det är samhörighetens och gemenskapens lag. Att alla problem i naturen äro egentligen bara ett enda; att alla frågor måste besvaras i sitt sammanhang inbördes eller lämnas obesvarade; att kort sagdt hvad vi kalla världen ej är tusen kolossala frågetecken, vräkta

huller om buller i universum, utan ett enda problem, en stor ekvation, som gömmer sin slutliga facit, tills dess sista X är funnet: att det så är, det vet naturforskaren. Och det är ej långt ifrån sanningen att säga, att det är det enda han med full visshet vet. Hvad värme är, hvad ljus är, hvad elektricitet är, det vet han ej. Men han vet, att de äro i grunden ett och detsamma. Och han vet, att de allesamman äro i rörelse i någon form och lyda under matematikens och mekanikens allmänna lagar. Han vet, att tyngd, som kommer ett visspadt asplöf att falla till marken, är samma fenomen som i större skala och under namn af attraktion håller solar och världar i sina banor. Han vet kort sagdt, att skapelsen är ett enda stort system af system, så att den minsta atom af världen också är en värld, i hvilken den stora världen är närvarande med alla sina lagar och alla sina under i miniatyr.

Hvad som är sant om den yttre naturen är icke mindre sant om andens värld. Sanningen är också ett rike, en stat, en värld, ett system. Det finnes visserligen flere sanningar, men det finnes icke mer än ett sanningens rike. Och det betyder, att det icke finnes någon sanning alla andra sanningar förutan. Det betyder, att man icke riktigt kan fatta en enda sanning utom i ljuset af alla andra, och på samma gång omvändt, att *om* man ägde en fullständig och hel bekantskap med en enda sanning, så vore i denna sanning alla sanningar upptäckta. All-

deles som man ju ej kan vinna en riktig föreställning om människokroppen endast genom bekantskapen med en hand eller ett öga, och dock å andra sidan en fullständig kunskap om till exempel ett människoöga verkligen innebär och förutsätter hela kroppens mekanism och fysiologi.

I den moraliska världen möter oss samma lag. Det finnes många dygder. Men ingen dygd lefver ett oberoende lif. En moralisk lag, som Jakob, den store etikern bland apostlarne, gifvit ett uttryck i den mästarsatsen, att den som brutit i ett är saker till allt. Man behöfver icke rifva sönder en tafla i tusen bitar för att hafva förstört henne. Och man behöfver icke odla alla laster för att vandalisera gudsbelätet i människan. Å andra sidan tager det alla dygder att fullständigt uppbygga den härliga byggnaden af en fullkomlig karaktär. Hvarje dygd har sina rötter sammanflätade med alla andra dygder i en gemensam rot, som är kärleken. Hvad sanningen är i sin värld, det är kärleken i sin. Kärleken är, säger aposteln, fullkomlighetens band. Det vill säga, med en annan bild, kärleken är själfva arkitekturen och meningen i dygdernas lefvande tempel. En arkitektur är en enhet i mångfald. En byggnad, som ännu icke är färdig, är endast till möjligheten en byggnad; i verkligheten är det en ruin. Det är intet annat som skiljer en ruin från en bristfällig byggnad än just detta.

Sanningens rike och kärlekens rike äro i verkligheten icke två riken utan ett enda. Ja, naturens

värld och andens värld äro icke två världar utan en värld. Den snillrike Drummond sökte att i detalj ådagalägga, att naturens lagar återspegla andens. Och om han icke fullständigt lyckades däri, så berodde det icke därpå att verkliga fakta motsade hans teori, utan därpå att så många fakta såväl i naturens som andens värld äro okända. Luckorna i hans bevisföring äro således snarare tankestreck än frågetecken.

Men att den moraliska världen och sanningens värld äro en och samma, det är en upptäckt lika gammal som kristendomen och verkligen en af kristendomens upptäckter åt mänskligheten. Den sanningen var obekant för Plato. Han kände till ett idéernas eller sanningens rike. Och det var just han, som i människotanken samlade sanningarna i ett rike, i stället för att såsom alla filosofer före honom betrakta sanningen såsom en obegränsad serie af fakta och tal. Plato åtminstone anade ett sanningens rike. Och han var icke obekant med dygder. Men ett dygdernas rike kände han ej, än mindre visste han, att dessa riken, sanningens och dygdens, äro oåtskiljbara och ett enda. Platos stat hade därför intet fotfäste på jorden. Aristoteles däremot, som af praktiska skäl och för praktiska syften byggde ett dygdernas rike, trodde att han måste bygga det på spillrorna af idéernas. Där-af den oförsonliga motsatsen mellan teori och praktik i all hednisk religion och filosofi, icke blott den klassiska utan den moderna.

Förvånade skulle visserligen dessa gamla filosofer hafva blifvit, hade de kunnat i morgongryningen af den nya dag, som Petrus häroldade in på pingstdagen, hafva sett och hört sanningens rike från ofvan i helig ande nedstiga såsom ett lifvets och kärlekens rike på jorden. Förvånade skulle de hafva blifvit, hade de kunnat följa Paulus på de slagfält, där dessa pingstsegrar fullföljas, och höra honom under klar och mulen himmel proklamera ett rike af rättfärdighet och frid och fröjd i helig ande, ett rike således, där rättfärdighet och frid och fröjd mötas i sanningens ande, såsom hvetekornets grodd och det fullmogna axet stämma möte i solskenet ofvanefter. Förvånade skulle de hafva blifvit att ännu i den stilla aftonskymningen af Johannes lifsvärld höra samma duett af kärlek och sanning, sanning och kärlek, såsom ett tvåtonigt ku-ku i kvällens frid.

Denna enhet af sanning och kärlek, som genomlöper naturens, tankens och hjärtats värld, såsom blått och rött dela väldet i solstrålen, denna enhet möter oss med en särskild accent i den sociala världen, i hemmet och staten. Hvad är staten? Ja, hvad annat än ett människans rike i naturens rike? Men är det ett människans rike, så lyder det under sanningens och kärlekens. Och dessa riken äro, hafva vi funnit, ett enda. Hvad är hemmet? Ja, hvad annat än återigen ett människans rike och således ett sanningens och kärlekens, skildt från statens endast däri, att medan staten är framför allt

sanningens rike, så är hemmet framför allt kärlekens; och vidare däri att då staten är människans värld och framför allt mannens, så är hemmet mannens och kvinnans värld, men framför allt kvinnans. Dessa riken kunna således icke slitas från hvarandra. De äro icke utan hvarandra. De äro i hvarandra, hemmet i staten och staten i hemmet. Men hemmet är det ursprungliga. Hemmet är icke af staten, utan staten är af hemmet. Staten kan heller aldrig skapa hem. Men hem skapa alltid och utan undantag staten.

Hemmet, sade jag, är mannens och kvinnans värld. De mötas där ej bara såsom människor utan såsom man och kvinna. Och det är visserligen icke något annat, men det är mer. Att vara man och att vara kvinna är att vara i en rikare mening en människa. I staten äro vi människor rätt och slätt: där är eller där borde icke vara man och kvinna. Men i hemmet äro vi människor i den rikare, det vill säga bestämmande mening, som ligger däri att vi äro man och kvinna. Hemmet är enheten, den samlade rikedommen af hvad mannen och kvinnan hafva och äro sannast och bäst. I denna värld representerar mannen sanningen och kvinnan kärleken. Hon är hemmets morgonsky och aftonsky, med dess brutna, milda och dämpade ljus, först där och sist där, hemmets morgonlärka och aftonstrast, som sjunger in hemmets ottesång och ger sitt sista andedrag i dess aftonsång. Han är

middagshimmelens blå, senare känd, högre aktad, tidigare glömd i hemmets värld.

Mannens och kvinnans respektiva storhet och värde äro hemmets sanna och verkliga interiörer. Att säga hvad hemmet är utan att karaktärisera dem vore såsom att uppställa en ram och förgäta taflan. Men bakgrunden i taflan, alltid där, huru än öfriga hemmets gestalter växla, komma, gå, är kvinnan. Hemmet är det primitiva samhället. Och kvinnan är i högre grad än mannen en samfundsvarelse. Hon representerar samfundstanken i allt hvad hon gör och tänker, emedan »hela hennes väsen är hängifvenhet» och hennes lif så uteslutande hjärtats lif, att äfven »hennes geni ligger i hjärtat».

Det må vara mannen, som bygger hemmet. Men kvinnan är det, som förvandlar denna byggnad till ett hem. På mannen beror hemmets arkitektur. På kvinnan hemmets klimat. På mannen beror det, om det skall vara högt eller lågt till taket, om det skall vara ett förnämt eller ett ringa hem. Men på kvinnan beror det, om det skall vara ett hem. Mannen är hemmets sol i hennes egenskap att lysa. Kvinnan är hemmets sol i hennes egenskap att värma. Är fadern hemmets fönster, så är modern hemmets hård. Från faderns blick mer än genom alla fönster kommer hemmets sanna ljus. Det blir aldrig ljusare i hemmet än i hans blick. Men i moderns hjärta är hemmets temperatur. Det blir aldrig varmare i hemmet än det är där. Ve den lefvande plantering, som måste vissna och

förtvina i skuggan uti ett hem utan solljuset från en faders ögon! Men tusenfaldt ve den levande plantering, som är dömd att förfrysa i ett så kalladt hem, som intet hem är, ett hem utan en modersfamn!

Hemmet är således både mannens och kvinnans värld, men framför allt kvinnans. Det blir ett dåligt hem utan mannen. Det blir intet hem utan kvinnan. Också måste hemmet följaktligen blifva en karaktärsteckning af kvinnan, med en sidovy här och där af mannen, då han träder in eller ut öfver hemmets tröskel.

Det är icke yttre tvång, vare sig fysiskt eller moraliskt, som anvisat kvinnan hennes plats i hemmet, utan det är kvinnans egen natur. Och ingen kvinna, som är en kvinna, går någonsin utan en särskild kallelse utom denna sin värld, och äfven då icke utan en verklig själfuppoffering. Den kvinna, som icke känner själfuppofferingens smärta och bitterhet i utbytet af hemmets värld mot det offentliga lifvet, bekänner därmed, att hon intet äkta kvinnligt har att uppoffra. Och det säger sig själft, att den kvinna, som intet kvinnligt har att uppoffra, intet annat har af sant värde.

Kvinnan är lika stor som mannen. Men hennes storhet är icke mannens storhet. I så fall vore hon icke lika stor som mannen utan stor på mannens bekostnad. Och nu är verkligheten den, att hon icke kan vara stor utan honom, liksom icke heller han utan henne. De hafva icke samma storhet, men hvarderas storhet

ökar den andras, såsom ett glödande järn lyser så mycket härligare, desto varmare det blifver. Det är just pröfvostenen på sann kvinnlig storhet, att den höjer och adlar mannen, och pröfvostenen på sann manlig storhet, att den höjer och adlar kvinnan. Oförlikneligt skönt har Paulus därom sagt, att liksom mannen är Guds ära, så är kvinnan mannens ära.

Det är icke yttre tvång och hårda öden, som anvisat kvinnan regementet i hemmets rike, utan det är hennes egen sanna storhetsinstinkt. »Kvinnan», säger en författare, »är hemmets drottning». Och jag vill tillägga, att hon, som för spiran där, regerar fastän osynlig allestädes där mannen regerar. Om mannen är Guds vice konung i världen, så är kvinnan mannens, och följaktligen är det hon, som faktiskt för regeringen. Mannen regerar öfver världen, men hon regerar öfver mannen. Under förutsättningen att hon icke nedstiger från tronen af sann kvinnlighet; under förutsättningen att den scepter, med hvilken hon styr, är kärlekens. Från en annan tron åtlydas icke hennes befallningar. Hvarje annan scepter brister sönder i hennes händer. Hon vinner sina triumfer i skenbara nederlag, sina härligaste framgångar under återtåg. Hennes förskräckligaste vapenskrud är hennes vapenlöshet. Och med ett ord, hon kan tillämpa på sig de meningsrika orden af aposteln: »när jag är svag, då är jag stark».

Och stark är hon. Starkt är hennes rike. Det finnes icke ett konungarike på jorden bättre

försvaradt och befästadt än hemmet, där make och maka äro oundärligt förenade i kärlek. Det är ett rike, som trotsar alla yttre fiender. Och inre har det inga. Ett sådant hem är en beväpnad fred midt i en värld af örlig och krig.

Det är icke yttre tvång och ogynnsamma förhållanden eller en sammansvärjning af karlarne, som anvisat kvinnan hemmet såsom hennes värld, utan det är arten och naturen af hennes intelligens. Kvinnan är lika intelligent som mannen. Men hennes intelligens är icke af samma slag som mannens. I så fall skulle kvinnan vara bara en repetition af mannen och hennes skapelse en tautologi. Men nu är hon en variation, och hennes skapelse en verklig vinst. Jag vill i några korta satser söka karaktärisera hvad jag förstår såsom manlig och kvinnlig intelligens. Och skulle jag lyckas sämre än jag hoppas, så skall det åtminstone icke bero på någon bristande aktning från min sida för intelligensen i båda dessa former. Mannen ser högre, men kvinnan ser mer. Han ser längre och vidare, men kvinnan ser snabbare. Syn är nämligen en kvantitativ förmåga. Hon ser mer på en sekund än han på tio minuter. Han ser upp, men hon ser in. Han begriper, men hon griper. Mannens öga är en kikare. Kvinnans ett mikroskop. Han spejar i rymden efter nya världar. Hon upptäcker under tiden hans egen värld. Kvinnan är född med ett mikroskop i ögat. Hon äger en utomordentlig förmåga att se det som är litet och se det bättre, ju mindre

det är. Det är ett fel hos mannen att vara närsynt. Det är en förtjänst hos kvinnan. Hon har fått sina ögon att se på nära håll. Och ve oss och våra hem, om hon genom något förmanligande af hennes synförmåga eller genom anläggandet af konkava glasögon skulle blifva lika långsynt som mannen!

I kvinnans närsynthet ligger en förtjänst gömd, nämligen hennes erkänt praktiska sinne. Hon är långt mer praktisk än mannen. Hennes intelligens är impulsiv. Hon tycker bättre om att bruka ett instrument än att studera det. Hon skrifer och talar korrekt af instinkt och skönhetssinne, icke af någon aktning för grammatiska regler. Regler i allmänhet och grammatiska regler i synnerhet explodera vid hennes beröring. Men instinkt och skönhetssinne äro i själfva verket högre auktoriteter än grammatiska regler, såsom i yttersta hand skapare af både reglerna och språket själf. Hon tycker bättre om att fråga än att blifva tillfrågad och har en afsmak för examensdagen. Men detta står tillsammans med hennes läraretalanger. Och för öfrigt är det få sanna och verkliga svar på lifsfrågor, som hon ej omedvetet visat mannen vägen till. Hennes instinkt är ofta en säkrare vägvisare än mannens förstånd, i synnerhet i tider af nöd och sorg, liksom en blind vandrar en känd stig säkrare än en seende, då det är becksvalt mörker.

Det är icke yttre tvång, som hänvisat kvinnan till hemmet, utan det är arten af hennes

utveckling. Kvinnan växer, men hon växer ej riktigt på samma sätt som mannen. Han växer utåt, hon inåt. Han växer mer i toppen, hon mer i roten. Han växer lös och fri, hon växer fast. Han växer bort, hon växer hem. Det är sagdt, att mannen är skapelsens krona, men i så fall är kvinnan den rot, som dricker lif och grönska i denna krona. Växte de hvar för sig, hvad vore mannens härlighet annat än ett vissnadt löfverk af ett träd utan rötter, och hvad vore kvinnans härlighet annat än en afglömd rotstock i jorden utan ändamål och bestämmelse. Men växa de tillsamman, så utgöra de en plantering, som har både rot och krona. En sådan plantering är hemmet. Roten gifver sitt lif åt kronan. Kronan reflekterar sin ära åt roten.

Denna bild illustrerar mannens och kvinnans respektiva offer på hemmets altare. Mannen offrar mycket, kvinnan allt. Men bilden illustrerar äfven liksom i en sidovy en annan af kvinnans förtjänster öfver mannen, om det är en förtjänst. Jag menar, att hon onekligen är mer originell än han. Han är byggd efter en allmänare plan. Hon är i regeln ett undantag från alla regler. Salomo proklamerade på sin ålderdom, icke utan en viss bitterhet, detta såsom ett dåligt betyg åt kvinnan i de bekanta orden: »*En* man har jag funnit på tusen, men en kvinna har jag icke funnit». Han menar ett fullkomligt normalt exemplar af man och kvinna. En fullkomligt riktig man hade han funnit på tusen mer eller mindre felaktiga, men icke ens en så ringa pro-

cent af fullkomligt normala kvinnor hade han funnit.

Det må nu vara en förtjänst eller fel, så är kvinnan mer originell än mannen. En följd däraf är, att hon är svårare att undervisa. Och det var förmodligen den omständigheten, som gaf anledningen till missförståndet, att hon skulle vara mindre intelligent än mannen, ett missförstånd, som numera ingen intelligent man odlar. Hon är icke mindre intelligent än mannen, men hon är mer originell och har gärna sin egen väg i allt. Däraf svårigheten för henne att underkasta sig regler och metoder, nödvändiga eller åtminstone enligt mannens mening nödvändiga för framsteg i särskildt abstrakta vetenskaper. Få kvinnor hafva smak för matematik, ännu färre för filosofi. Och då jag säger smak, så gör jag det i det sammanhanget med en särskild beräkning. Äfven studier äro för kvinnan väsentligen en smakfråga.

Den största världen i världen är hemmet, kvinnans värld, *barnens* värld. Inga äro så storrummade som de små. Och inga hafva fått ett så stort rum. I en älskande moders fasta famntryckning är en människas friaste existens. Där bor man i palats. Där upptager man skatter, men betalar inga. Bokstafligt är det sant, att alla fotspåren på världshistoriens långa, allmänna farled kunna följas tillbaka till ett hem och till en moders knä. Bokstafligt är det sant, att alla företag i världen, alla jätteverk, alla hjältedåd äro bara nya och större upplagor af barnauppp-

tågen i hemmet. Det lilla vattenfallet vid bäcken där hemma, där vi lekte som barn, är i själfva verket industriens och poesiens sanna Niagara, som sätter i rörelse alla hjul som gå i världen. Och liksom alla intressen hafva vuxit ur hemmet, så växa de alla dit. Barnet går från mors och fars hem till sitt eget. Ynglingen söker ett hem. Mannen bygger ett hem. Och hvad vi kalla fosterlandskärlek är egentligen kärlek till hemmet. Det är kärleken till hemmet och de älskade där, som manar hjälten ut till slagfältet. Och då han segerkrönt återvänder, är det till hemmet han skyndar med steg vingesnabba och med hjärtat klappande hårdare än på stridens hetaste dag. Triumftåget i landets hufvudstad, titlar och ärekransar, alla stridens segerbyten, hvad äro de mot den stilla återkomsten till det hem han lämnat! På dess tröskel började hans härtåg. Och där firar han sitt oförgätligaste segerminne.

På hemmets härd brinner också den heliga elden af all sann och varaktig *mission*. Slocknar elden där, så kan ingen konst och ingen gymnastik hålla det länge varmt i kyrkan. Kristna hem äro icke mindre outhärliga än kristna kyrkor. Den sanna gudstjänsten må hafva sin röst i kyrkan, men den har sina lungor i hemmet. Den sköna Herrens gudstjänst är för öfrigt icke bara mål i munnen utan också mål för foten, en vandring i kärleken likaväl som en bekännelse af sanningen. Såsom Jakob säger, att det är »en sann gudstjänst att besöka faderlösa och moderlösa barn och änkor i deras bedröfvelse och

hålla sig obesmittad af världen». Och såsom frälsaren påminner oss om i liknelsen om den barmhärtige samariten, att vi hafva en gudstjänst att fira icke bara i Jerusalems tempel utan på landsvägen mellan Jerusalem och Jeriko. Och det är en djup förödmjukelse för hvarje så kalladt »andligt stånd», om en samarit, en gård-farihandlande, som knappt har anseende att odla någon religion alls, skulle förrätta den gudstjänsten åt präster och leviter. Att vara gudlig är att vara barmhärtig.

Äfven det är hemmets mission att ingifva oss sympati med de hemlösa. Den som är utan barn fördrager sällan barn. Vi lära oss vanligen älska andras barn på våra egna. Sympati är en planta, som själf behöfver ett hem att växa i. I sanning, stort är det hem, där i kärleken finnes rum för allmännelig kärlek. I sanning högt till taket är det hem, där i böner blanda sig förböner. I sanning ventileradt är det hem, som icke stänger spjället om egna sorgen och icke fönstren för andras. Själfvisk glädje är kortlivad och flämtar såsom en låga utan luft. Men muntert flammar glädjens eld på härden, där man glädes med de glada. Själfvisk sorg är icke bara tröstlös utan hopplös. Hon är en eld, som förhärjar ej bara all växtlighet utan all jordmån för växtlighet, medan den sorg, som gråter med de gråtande, odlar och vattnar hjärtats teg för de rikaste skördar. Gud har skapat oss sålunda, att vi endast genom att gifva äga och endast genom att utgifvas sant lifva. Och

det gäller våra hem. Vi måste hålla våra hem öppna för andra, om vi ej skola stänga oss själfva ute. Den, som stänger sin dörr för nödens barn, må se till, att ej dörren slår i baklås.

Från *Sanningsvittnets Förlagsexpedition, Stockholm*, kan rekvireras följande arbeten.

Hågkomster. *Minnesalbum med språk ur skriften jämte verser för hvarje dag i året af Carl Boberg.*
Pris kart. 2 kr.; fint klotb. 2 kr. 75 öre; guldsnitt 3 kr.

Detta arbete, som är något större än de vanligen förekommande födelsedagsböckerna och mer omsorgsfullt utarbetad än många bland dessa, är tillägnadt de unga såsom ett sällskap på vägen. Där få de teckna sina namn, och samtidigt erhålla de genom språk och verser goda vinkar om sin Gud, sin själ, sitt hem, sina plikter, lifvets faror, bödens välsignelse, dygdens ära, lastens fördärf m. m. m. Det är afsedt att blifva en presentbok åt det släkte, öfver hvilket morgonens och middagens sol ännu lyser. Det är då, de vänskapsband knytas, hvaraf lifvets hågkomster sedan få sin glans eller sin skugga, beroende på deras art.

Fyrbåksstrålar. *Vers och prosa tillägnad ungdomen af Carl Boberg.* Pris haft. 60 öre; klotb. 1 kr. 25 öre.

»Vi önska, att dessa »fyrbåksstrålar» må lysa vida och vägleda de seglare, som satt ut på lifvets haf.»

Sv. Morgonbladet.

Hvad skall man bli? Ungdomens viktigaste fråga.
Fjärde uppl. Pris häft. 50 öre; klotb. 75 öre; guldsnitt 1 kr.

»En bättre gåfva till ungdomen skall du knappt kunna gifva.»
Evangelisk Kristendom.

Bilder och drömmar. *Dikter och sånger af Carl Boberg.* Pris klotb. 2 kr. 50 öre; guldsnitt 3 kr. 75 öre.

I moll och dur. *Ungdomsdikter af Carl Boberg.* Pris klotb. 2 kr. 50 öre.

Det är *andra* upplagan af dessa sånger, som nu håller på att utgå. »Jag har aldrig sett dikter på samma gång så kristliga och så poetiska. De uppfriska mitt sinne såsom en bukett skogsblommor uppfriska mitt rum», säger David Nyvall.

Min Johan. *Eller »skäms ej för din moder, då hon gammal varder.» Öfversatt af K. E. Forsell.* Pris häft. 50 öre.

Denna berättelse visar, hvad en son fick lida, därför att han vid ett tillfälle skämdes för sin gamla moder — en förseelse, som han dock djupt ångrade.

Hennes ende son. *Af Hesba Stretton.* Pris häft. 50 öre; klotb. 1 kr.

Oljedroppen. *Eller den lilla fridstifterskan.* Pris häft. 50 öre; klotb. 90 öre.

För öfrigt ungdoms- och söndagsskolskrifter i rikt urval.

Begär katalog!

Adressera: *Sanningsvittnets Förlagsexpedition, Stockholm.*

THEOLOGY LIBRARY
CLAREMONT, CALIF.

441355

BR Nyvall, David, 1863-1946.
85 Söken Guds rike! Sex ungdomstal.
N9 Sanningsvittnet, 1898.
1898 110p. 17cm.

From the library of Leland H. Carls

1. Christianity--Addresses, essays,
 2. Theology--Addresses, essays, lectu
- Title.

441355

CCSO

